БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, КАТТЫЖЫҢАР!

ШЫН

1925 чылда үндезилеттинген

1963 ч. АПРЕЛЬ 18 ЧЕТВЕРГ № 92 (5496).

СЭКП Тыва обкомунуң болгаш Кызыл хооркомунун,

Тыва АССР-нин Дээди Совединин органы

Өртээ 2 көп.

Малчыннның ажылы хүндүлүг

(„Правданың“ мурнуку чүүлү)

Вера Климовна Дубинина дугайында хөй чылыг болгаш ханы сеткилден сөстерни дыннап болур. Күш-ажылга ынакшылдыг, ак-сеткилдиг ажылы-биле, ниитинин херээн ээжи көөру-биле бодунуң эштериниң хүндүткелин ол чедип алган. «Херел» колхозтуң ол алдарлыг бызаа ажаакчызының ажыл-херээнин дугайында чүгле Елецкиниң бүдүрүлге эргелелинде эвес, харын Липецк областың хөй-хөй ажыл-агыйларында билир. Ол бөдүүн колхозчу хүн бүрүүнүң ажылы-биле төрээн колхозунуң ниити байлаан быжыглаарынга бодунуң салыышкынын киирип турар.

Бодунуң ажыл-херээнге ынак, аная бодунуң бүгү-ле күштерин, билиин, дуржулгазын берип турар мунмуң ындыг ажыл-ишчилер колхоз болгаш совхоз фермаларында ажылдап турар. Оларны коммунистиг партия, колхоз тургузуу кижизиткен. Малчын болуру — инек, хой кадарчызы, саанчы, бызаа ажаакчызы, хаван ажаакчызы, күш ажаакчызы болуру — чуртта хүндүлүг мергежилдериниң бирээзи.

Көрдүнген бедик деннелди чедип алыр төлөөде, бо чылын малчыннар хөй болгаш түүкүлүг ажылдаар апаарлар. Беш миллион тонна эътти азы 1962 чылда белеткээнинге бодаарга 487 мун тонна хөй эътти, 19 миллион тонна сүттү азы эрткен чылдыынга бодаарга 2,6 миллион тонна хөйнү Россия Федерациязының ажыл-ишчилери күрүнеге бээр ужуррлуг. Куш чуургалары, дүк болгаш өскө-даа продукцияны бүдүрери база бээр. Украина 2,1 миллион тонна эътти, 8,1 миллион тонна сүттү, 2,5 миллиард чуургаларны күрүнеге садар. Төрээн чуртка 900 мун тоннадан эвээш эвес эътти, бир миллион 440 мун тонна сүттү болгаш өскеда хөй продукцияны бээри дээш, Казахстанның көдээ ажыл-агыйының ажыл-ишчилери демисежип турарлар. Белоруссияның болгаш өске-даа республикаларның малчыннары чаа бедик деннелдерни чедерин планнаанар.

Май мурнунуң делгеренгейи-биле калбарган социалистиг чарыышында малчыннарның хөй санныг армиязы идепкейлиг киржип турар. СЭКП ТК-ның дараазында кыйгырыынга олар фермаларга кызымак ажыл-биле харылап турар:

— Колхозчулар болгаш совхозтар ажылдакчылары! Ниитиниң мал ажылын бүгү хемчег-биле хөгжүдүңер, мал чеминиң баазазын быжыглаңар! Эът, сүт, саржаг, чуурга болгаш өске-даа продукция бүдүрерин көвүдедиңер!

Күрүнеге хөй-ле продукцияны бээр дээш мурнакчы ажыл-ишчилер бо чылдың эгезинден-не түүкүлүү-биле демисежип турар. Усть-Лабинскиниң бүдүрүлге эргелелинин колхозтарының болгаш совхозтарының ажыл-ишчилери эът болгаш сүт садар талазы-биле бирги кварталдың планын ажыр күүсеткен. Новосибирск областың малчыннары ол продукцияны садарының планын база алдарлыы-биле күүсеткен. Волгоград, Ульяновск, Ростов, Оренбург, Свердловск областарның, Ставрополь крайның болгаш Башкириянның колхозтары болгаш совхозтары эрткен чылдың ол-ла үеэзи-биле деннээрге, бо чылдың баштайгы үш айларында сүттү ниити саап алырын оранчок көвүдеткеннер. Хөй-хөй областар, крайлар болгаш республикалар эът бүдүрериниң өзүлдезин чедип алганнар.

Мурнакчыларның көргүзүүлериниң база бир өөрүүн турар чүвези үүд дээрге, оларны бо чылдың нарын болгаш берге кыштаглаашкынының байдалында чедип алганы болур-дур. Дошкун болгаш үр кыш ферманың ажылдакчы бүрүзүнден немелде күүженишкиннерни кылырын, малды өнза сагыш човангыры-биле ажаарын, мал чемин камналгалыы-биле чарыгдаарын негеп турган. Эң дээре малчыннар, малдың продуктулуун бүгү хемчеглер-биле көвүдедирин чедип 'албышаан, хөй чогаадыкчы инициативаны болгаш тывынгыр чоруукту илередип тургулаан.

Омск области «Тиилекчи» совхоз эттиң улуг фабриказы болу берген. Ында Борис Незгуцкий болгаш Владимир Хоржий ышкаш хаван ажылының ындыг мастерлери ажылдап турар. Оларның механизастаттынган звенолары аразында чарыштыг. Незгуцкийниң звенозу бо чылын 16 мун хаванны азы ажылдакчы бүрүзүнге онаштыр 4 мун баш хаванны семирти азыраар деп шиитпирлээн. Ында малчыннарның ажылын эки механизастаан. Мал чеми белеткээриниң болгаш үлеп бээриниң, малды ажаарының бүгү күүседип турар, ол машиналарның хөй кезээн совхозтуң ажылдакчыларының холу-биле кылгылаан. Баштайгы мун хаваннарны шагда-ла семирти азыраан болгаш эът комбинадынче чоруткулаан.

Чернигов областың көдээ тускай эртемниглери комплексилиг бригадаларны болгаш мал фермаларын удуртур деп шиитпирлээн. Ында бүдүрүлге участоктарын ийи мун агрономнар болгаш зоотехниктер удурту берген.

Чурттуң малчыннарынга ам черле ынчаш эң-не хайныышкынныг, эң-не харыысалгалыг үе чедип келген. Чер болганда инектер, хойлар, хаваннар массалыы-биле төрүп турар. Чаш малдарны бүрүнү-биле камгалап алгаш, колхозтарже, совхозтарже мал бажын көвүдедири-биле чөрүдүп бээр чорук фермаларның ажылдакчыларындан негеттинип турар. Малдың баш санының моон соңгаргы өзүлдези чүгле бо чылын эвес, харын ооң соонда-даа чылдарда продукция бүдүрерин көвүдедиринин темпилеринге база хамааржыр.

Бо чылын чурттуң элээн хөй районнарында кыш анаадазындан үзүн болган. Чаа мал чеминге чедери ам-даа ырак, ооң-биле кады мал чеминиң курлавыры чамдык черлерде төнүп турар. Ажыл-херектиң эргеажыын барымдаалааш, мал чемин камналгалыг чарыгдаар кылдыр мал ажаалдазын шак ынчаар чөрүдүп чугула.

Бо чылдың онзагай байдалын чамдык черлерде эки барымдаалавайн турар чүүл бар дээрзин демдеглээр херек. Чамдык көдээ партия организациялары фермаларның ажылының берге үеларинде малчыннарның хереглелдерин хандырарынче кичээнгейни кошкадыпкан чүүл бар. Ооң түүнелинде ажыл-агыйлар малдың продуктулуунун, немелде дензизиниң талазы-биле моон мурнунда чедип алдынган көргүзүүлерден күдулап, малдың өлүп хорааарын болдуруп турар чүүлдер бар. Ростов областың Цимлянскиде тараа совхозунга идерээн фактылар мал ажылынче кичээнгейни кошкатканын, онааган ажыл-херээ дээш харыысалгалыг болурунуң бодалын уттуп турарын чугаалап турар эвес чүве бе? Ол ажыл-агыйга сөөлгү үеде 72 баш мыйыстыг бода мал, элээн хөй хаваннар, хойлар болгаш куштар өлген, ол хирезинделе мал чемин эрткен чылга бодаарга хөйну аңаа белеткээн турган болгай.

Четпестерниң кол чылдагааны— фермаларга ажылды багай организастаанында, бүдүрүлге сагылга-чурумунуң кошкаанда болуп турар. Малдар бо-ла чем, суг чок арткылаар, мал чеминиң курлавырын контроль чок чарыгдап турар, ажылдакчыларның материал талазы-биле сонуургалын бедидериниң хемчеглерин албайн турар. Мал ажылын ажыл-агыйжы эвес чорудун турарының фактылары чүгле Ростов области эвес, харын өске-даа областарда база бар болуп турары хомуданчыг.

Планнарны болгаш чеди чылдың бешки чылында малчыннарның алганы бедиткен хүлээлгелерни чедиишкиниг күүседири малдың кыштаглаашкынын эки доозарындан улуубиле хамааржыр. Партияның көдээ крайкомнарының болгаш обкомнарының, бүдүрүлге эргелелериниң парткомнарының дорт хүлээлгези — фермаларның ажылын доктаамал хайгааралга тургузары, ажылдың мурнакчы арганларын ажыглаары, мал ажылының мастерлериниң дуржулгазын калбаа-биле нептередир талазы-биле кижилерге бүгү таланың дузазын чедирери болур-дур.

Организакчы бүгү-ле ажылдарга мал ажылын улам ынай хөгжүдериниң соңгаарладыышкын чок практиктиг айтыырларын шиитпирлээри-биле часкы тарылганың белеткелин болгаш ону чорударын билдилии-биле дүүштүрери кончуг чугула. Мал ажылын көдүрер талазы-биле эргелелдиң болгаш партия комитединиң ажылының кол көргүзүү—үүс гектар черге онаштыр чеже эътти болгаш сүттү бүдүрери болур. Мал фермаларында болгаш одарларында ажылдап турар кижилер дугайында бо хүннерде онза сагышты салып, ажыл-агый бүрүзүнге малдың баш саны өссүн, ооң продуктулуу улам көвүдезин дээш бүгү байдалдарны тургузар херек. Сүт бүдүрерин көвүдедирин дүргени-биле чедип алыр төлөөде, сүт-бараан фермаларынче онза кичээнгейни ам угландырза чогуур.

Амдан эгелээш-ле ажыл-агый бүрүзүнге, бүдүрүлге эргелели бүрүзүнге кижилер үүгле боттарының чедип алыр бедик деннелин билир турар эвес, харын база мал ажылының продуктуларын бүдүрерин көвүдедири үүнүн күсели-биле чедип алдынар, күрүне оларны кайы хуусаада; чежени алыр ужурлугул, мал чеминиң курлавырларын үүү үүведен тургузар, малдың чайгы ажаалгазы, ооң семиртилгези болгаш немелде чемгерилгези канчаар организастаттынган турар, ол ажылдарны кылырынга кым харыысалгалыг болур ужурлугул деп үүвени база билир ужурлуглар.

Часкы тарылганың бо хүннеринде мал чеминиң быжыг баазазы тургустунар. Харын моон ужурунда колхоз болгаш совхоз бүрүзүнге мал чеми культураларны тарыырының көрдүнген планы чугаажокка күүсеттинген, кукурузаның, чигир свёклазының, чочак-тарааның, мал чеми бобыларының бедик дүжүдүн алыры хандырыынган турар ужурлуг.

Мал ажылының ажылдакчылары бо чылын боттарының эрес-маадырлыг ажылы-биле көдээ ажыл-агый продуктуларын бүдүрерин көвүдедиринге, чурттуң экономиктиг күүчүзүн быжыглаарынга төлептиг салыышкынын киирерлер.

Чөөн-Хемчик эргелелиниң ажыл-агыйлары байлак дүжүт дээш демиселди эгелээн

Хову турлагларынга политик-массалыг ажыл

Бистиң «Барлык» совхозтуң механизаторлары болгаш шөлдүң бүгү ажыл-ишчилери чеди чылдың бешки чылынын часкы тарылгазынга эки белеткелдиг ужуражып турарлар. Бүгү таланың хынамчалыг белеткелин чорударынга септекчилер, арыглакчылар болгаш инженер-техниктиг ажылдакчылар ортузунга калбарып келген социалистиг чарыш улуг рольду ойнаан.

Бо хүннерде совхозтуң механизаторлары 2 трактор бригадалары, 1 бот-орулга-чарылгалыг тускай звено кылдыр үстүп алгаш, часкы шөл ажылдарынче организастыг киринкеннер. Олар кузун чарган шөлдерде шык базырыышкынын чорудуп турарлар. Бо ажылга бистиң механизаторларывыс С. Товариштай, Мергендей, Х. Байыр, Шойдун-оол олар онза шылгарап, хүн нормаларын дыка ажыр күүседип турарын демдеглээр херек.

Чер ажылын сайзырадыр талазы-биле бо чылын совхозтуң ажыл-ишчилериниң мурнунга улуг сорулгалар салдынып турар. Тарылганың ниити шөлү 9170 га чедир калбарар, ол шөлдүң 6900 газын тараа культуралары, 1400 газын—кукуруза, ооң артканын өске культуралар ээлээр. 3921 га тарылга шөлүнге суггарылганы ийиден эвээш эвес катап чорудар. Тараа культураларының суггадын чедиштир хандырып, чайгы ажаалгазын улегерлиг чорудуп турган, гектар бүрүзүнден ортумаа-биле 10,5 центнер дүжүттү албышаан, күрүнеге 1250 тонна тараана садарын совхозтуң ажыл-ишчилери бодап турар. Кукурузанын га бүрүзүнденне 300-тен эвээш эвес центнер ногаан массаны алыры база бисте планнаттынган.

Шөл ажылдарының талазы-биле бо чугула сорулгаларны чедиишкиниг шиитпирлээр төлөөде, бистиң тараажыларывыс боттарынга бедиткен хүлээлгелерни ап, часкы тарылганы 10—12 ажыл хүнүнде агротехниктиг бедик деннелге эрттирерин, кыварчаар материалдарның 5 хуудан эвээш эвес камналгазын алырын аазап турарлар. Олар боттарының берген сөзүн ээлеп шыдаарлар-даа.

Часкы шөл ажылдарының организастыг эртери, чаагай дүжүттүң салым-чолу масса ортузунга политик-массалыг ажылдың деннелинден бичe эвези-биле хамааржыр. Ынчангаш партком, тус-тус бригадаларда партия эге организациялары часкы тарылганың үезинде политик-кижизидилгелиг, культура-массалыг хемчеглериниң тодаргай планын ажылдап кылгаш, ооң боттанылгазын хандырып эгелээн. Шөл турлагларының дерилге, шимелдези доозуглан. Бүгү бригадаларның шөлдерин кезип, агитас-массалыг ажылды организастаза чогуур 24 кижи составтыг агиткольтбригада тургустунган болгаш шөлдерже аттанышкан. Бригадалар турлагларында кино, концерттер көргүзүү доктаамал организастаттынып турар. Почта чедирилгези база эки-жээн, ынчангаш бистиң шөлде ажылишчилеривис бөгүн үнген солуннарны ол-ла хүнүнде номчуур аргалыг апаргаан.

Шөл ажылдарының шынарын бедидери, оларның хуусаазын кызырары дээш бригадалар, звенолар болгаш тус-тус механизаторлар аразында чарыш ам улам-на чидигленип турар. Тиилекчилерни шаннаары-биле «Мурнакчы бригада», «Мурнакчы звено», «Мурнакчы тракторист» деп шилчиир тукчуташтарны тургускулаан.

Часкы тарылганы организастыг, бедик деннелге эрттирер дээш бистиң механизаторларывыс кожавыста «Тээли» совхозтуң механизаторларын социалистиг чарышка кыйгырганнар. Совхозта ажылчын комитединиң даргазы В. Даңзыга баштаткан тускай комиссия социалистиг хүлээлгелериниң түннелдерин хүн санында ундурбушаан, чарышты башкарып турар. Часкы шөл ажылдарының фронтузу калбарган тудум, ында ажыл-ишчилериниң ортузунга бистиң полит-массалыг ажылывыс улам күштелир.

Х. ӨЛЗЕЙ,
совхозта партком секретары.

Шеминиң тараажылары

БОРБАК-АРЫГ. (Телефон-биле). Чөөн-Хемчик бүдүрүлге эргелелиниң «Большевик» колхозунуң тараажылары часкы хову ажылынга белеткелдиг ужуражып турар. Тракторларны болгаш кожулда машиналарын, үрезин болгаш кывар-чаар чүүлдерни турлагларда чогуур өйүнде чедирген, механизаторлар чүгле черниң эриирин маңнап турган.

Апрельдин ийиги декадазында частың чылыг хүннери эгелээн. Чинге-Оорга хову турлаандан бүүлүг тракторлар хөделип үнген. Он агрегат баштайгы хүннерде 350 ажыг гектарның шыгын базырган. Техникага камныг, ону мергежилдиг башкарарынга болгаш бүдүрүкчүлүг ажыглаарынга үлегерлиг А. Монгуш, О. Мөрзүк-оол ышкаш мурнакчы механизаторлар ам бизин хөй илереп турар.

Хову турлаанда республиканың, районнуң болгаш колхозтуң ажылагый талазы-биле кол чурагайлары, кижилерни ажыл-ишче хайныктырып турар кыйгырыглар байлак. Чурттанганың, культураның, аъш-чеминиң байдалын таарымчалыг хандырган. Партия организациязының агитаторлары хана солунун үндүрүп, көргүзүг самбыразын дерип эгелей берген.

Усть-Лабинчилериниң үнелиг эгелээшкинин деткивишаан, бо чылын тарылганың шөлүн 4420 гектар чедир калбартырын, тараа культураларының гектарындан-на 15 центнер дүжүттү өстүрүп алырын, күрүнеге 1500 тоннадан эвээш эвес эки шынарлыг тараана белеткээрин ховунуң ажыл-ишчилери илередип турар.

Ажылдың бүдүнгүрү, эки шынары дээш, дүүнгүзүнден бөгүн, а даарта оон-даа бедик көргүзүүлүг болуру дээш калбарган май мурнунуң социалистиг чарыжы колхозчу тараажыларны улам сорук киирип турар.

Кукурузаны эрткен чылын 600 гектарга тараан, ону бо чылын 750 гектарга, чигир свёклазын 35 гектарга олуртур. Бо талазы-биле белеткелди база хынамчалыг чорудуп турар.

Дүвүреңниң шөлдеринде

Репортаж

Час дүжүп, чылаан тудум-на каада-даа амыдырал улам хөглүг, ажыл-иш бүдүнгүр болу бээр. Ол хамаанчок хову-шөлдерде куштар безин янзыбүрү аялгалыг кылдыр шимээргежип, олуй-солуй ужуп чоруп турганлар. Баян-Таланың Дүвүрең дээр тараалаң чери-биле чоруп чоруурувуска, өзүлуг-ла ындыг байдал биске көзүлген.

—Бо чылдың чазы шала-ла доңаттыг болгаш тур. Ынчалза-даа Дүвүреңде ажыл хайныккан дээрге олче бар чор мен ийин—деп, Чөөн-Хемчиктиң партком секретары эш Дөжүлдей ыржымны үзе кирип чугаалайдыр...

— Дүвүреңдээрге делгем-не ховудур мооңар — деп, мен ол эгелээн чугааны уламчыладым.

— Ындыг харын. Бо дээрге чүгле чер эвес, а мал ажылынга база таарымчалыг чер болдур ийин. Ынчангаш мында мал коданнары база бар. Солун ажыл-херектери моон көөр чер боор—деп, район солунунуң ажылдакчызы эш Саңдю мени деткиди. — Малчыннарга кирер дизе база ырак эвес. Дөө ол — мурнакчы хойжу Үмер-оолдуу-дур. Лопсаңчап маадырының хойжу бригадазы база мында болгай..

Чап чаа аңдарган азы илииртээн делгем тарылга шөлү бырлагайнып чыдып каап-ла чор.

— Бо-ла болгай, Дүвүреңниң механизаторларының турлаа—деп, чоллаачывыс чугаалады.

Көөрүмге ийи талазында бедик, шатталчак деңнерлиг оргулашта бажып тур. Ооң чоогунда кур чер аңдарган үш «ДТ-54» тракторларның чаны-биле эрткеш, турлагга кээривиске даштын чаңгыс-даа кижи чок болду. «Ажылы-даа шуудаан чондур, артында-ла турлагда кижи көзүлбес» деп бодандым.

Бажыңның ханазында: «Эштер, механизаторлар болгаш тараажылар! Часкы тарылганы бедик агротехниктиг деңнелге, кыска хуусаада доозаалыңар!» деп лозуңну аскан.

Ында кээн мотоциклден дүшкен кижиге чеде бердивис. Колхозтуң агроному эш Сүге-Маадыр ол болду.

— Чурттап турар черивис бо-ла болгай, кирип көрүңер харын—деп, бисти ол чалады. Баштай кирип келген өрээливисте тас кылдыр чазай салгылап каан демир оруннар бар болду.

— Бо дээрге механизаторларның удуп, дыштанып өрээлиг чүве—деп, агроном тайылбырлап эгеледи.—А дуу ол дүнеки ээлчегиниң оолдары-дыр. Ам удуп чыдырлар. Ында кожазында аъш-чем кылыр кухня бар. Ол ышкаш кызыл булуңнуг бис.

Кызыл булуңда шывыглыг столдарда чаа солун, сеткүүл-ле хөй болду. «Родина» деп радиоприемник аян тудуп, музыка ойнаан тур.

Бистер колхозтуң часкы ажылын сонуургап чеде берген болурувуска, эш Сүге-Маадыр ханада аскан схемачурукче айыткаш, тодаргайлап чугаалады:

— Колхозтуң часкы хову ажылдарын мында чуруп көргүскен чүве, бо. Каш га тарылга чорударын мында тодаргай айтып каан. Кукуруза шөлү бо-дур. Мында 850 гектар чер бар. Ында ам эш Куулар Деспий-оолдуң звенозунуң кежигүннери кидин түлүк ажылдап, черниң шыгын базырып турарлар. Чаа оон келдим. Шалып ажылдап турлар, харын. Эш Деспий-оолдан айтырарымга, «360 га ажыг черни илиртедивис»—дидир.

Агроном тайылбыр бээрин үргүлчүлеп тур:

— Мында ниити тарылга шөлү 5260 гектар. Чүгле тараа культураларын 4245 гектарга тарыыр бис.

Часкы хову ажылдарының чоруп турарының дугайын улам тодаргай чугаалап бээрин агрономдан диледивис.

— Амгы хүннерде хары угда он бир агрегаттар ажылдап тур. Оларны чоорту-ла ажылче шуудадып киирип келдивис—деп, ол күзелдин-биле харыылап эгеледи. — Ажыл бүдүштүг болгаш шынарлыг болзун дээш бүгү агрегаттарның аразында социалистиг чарышты калбарткан бис. Бөгүн Монгуш Даңзы-Белек биле Монгуш Соскур-оолдуң агрегаттары мурнакчы болду. Олар ээлчег нормазын ажыр күүсеткен болгаш шынарын эки кылганнар. Олар чер аңдарылгазында ажылдап турарлар. Ынчангаш ийи агрегат ниитизи-биле 170 ажыг гектарны чарган. Хүнде бирээзи-ле 5,5 гектарны чарар турган, 6 га чедириптелер-дир. М. Даңзы-Белек бистиң хоочун механизаторувус, ол 12 чыл трактористеп ажылдаан. Эрткен чылдың чазынында база-ла мурнакчыларның одуруунга санаттырып турган.

Шык базырыышкынында болгаш чер үлдуредиишкининде Куулар Ашак-оол, Монгуш Деспий-оол, Монгуш Анзат-оол, Ондар Дугар дээн ышкаш эки ажылдап турарлар хөй.

Ынчангаш «Октябрь 30 чылы» колхоз бис чорувуста 1600 ажыг гектар черниң шыгын базырган болду.

Тараажыларның чурттаар орансаваазын болгаш ниитиниң чемненилгезин Дүвүреңде бирги хову турлаанда үлегерлиг организастаан. Чемниң шынары эки болгаш үүл бүрү, амданныг. Элчип-солчуп ажылдаар үш поварларлыг. Оларның кол повары эш Ондар Дарыймаа бодунуң хүлээлгезин кызыманнаан, эки күүседип турар. Бригадада агит-хуудусту үндүрүп турар. Ында чедишкиннерни, мурнакчыларны болгаш оларның дуржулгаларын чырыдып, а четпестерни шыңгыы шүгүмчүлеп турар.

Улуг үүленің ажыл-ишчи кижилери-биле барып ужуражып, таныштывыс. Баштай кур чер аңдарган агрегатка бардывыс. Ол болза тракторист эш Даңзы-Белектиң агрегадының кежигүнү Монгуш Анай-оол болду.

— Бо сезонда чымчак чер аңдарылгазынче шилчидип санаарга 1500 гектар черни болбаазыраадыр ужурлуг бис. Чоокта чаа ажылдап кирзивисседаа, 60 ажыг ганы аңдардывыс. Хүлээлгевис ыяавыла күүседир бис—деп, тракторист идегелдиг чугаалаан.

Эштер Анай-оол, Даңзы-Белек ышкаш кижилерниң сөзүнге кижи ханызы-биле бүзүреп болур. Олар ажылды ыяк билир, машина-техниканы билдилиг башкарып турар.

Бо чазын колхозтуң механизаторлары чаа ёзу-биле ажылдап эгелээн.

— Соскур-оолдуң агрегадында Монгуш Баянның башкарып турар трактору дөө ол тур. Ол, черии аңдарбышаан, илиртевишаан, дескилеп чор ышкажыл. Моон мурнунда болза ол узун диштерлиг илиирни болгаш катокту тускай «Беларусь» сөөртүр турду. Ажыл-агыйга ам дыка хөй хөреңги, күш камнаттынар болгандыр, көрүүдаан—деп, механик эш Монгуш Доржу чугаалады.

— Бо-даа шынап-ла эки арга-дыр дээрзин бүзүреп көрдүвүс. Күш-ажылдың бүдүрүүкчүлүү бедиир, часкы хову ажылының хуусаазы дыка кызырлыр.

— Ындыг харын—деп, эш Сүге-Маадыр үзе кирди.—Бистиң ажыглап эгелээн чаа үүлдеривис шупту ол эвес-ле болгай. Чижээлээрге, «СК-4» деп 2 комбайнларны чаштырылгага ажыглаар дээш таарыштыр деридивис. Каа-Хемниң «Тиилелге» колхозунуң дуржулгазын ажыглап тур бис. Комбайнның чоруурув шалып, үрезинни таарыштыр чажары эки болгаш үрезин ап чоруурунга таарышкан болур чүве-дир. Оон ыңай чаштырылганың ийи чаа агрегадын база садып алдывыс. Ол болза кызыы одуруглай чажар «СУФ-48» деп машинадыр. Черле бо бүгүнүң ачызы-биле часкы тарылга шалыпкын доостур дээрзинге идегеп болур.

Бистиң совет кижилер бөгүн— дүүнгүзүнден артык, а даарта— бөгүнден эки ажылдаар деп чүткүлдүг. Ооң чижээ бо-дур. Ук колхоз «Сельхозтехниканың» район салбыры-биле керээ ёзугаар бир эдикчи-мастерни тургусканының улуг ажыктын көрүп турар. Бис аңаа турувуста-ла, тракторист Арзылаң чедип келгеш, «машинам чартык хүн ажылдаш-ла турупту» деп чугаалады. Ол-ла дораан эдикчи-мастер эш Теяников техника машиназынга олурупкаш, ынаар хапкан. Удаткан чок-ла Арзылаңның тракторунуң дааш-шимээни сүргей ажылдап чорупканын көрдүвүс. Чаа арганың берип турар ажыы ол-дур.

Дүвүреңниң делгем шөлдериниң эртем-техника-биле чалгыныылган ажыл-ишчилериниң улуг үүлезин магадап көрүп турувуста-ла, частың кыска хүнү доңгайын бады барды. Ховуда кижилериң болгаш техниканың шимчээшкини оожумнаар хамаан чок, харын ажылче улам хандыгып, ховунуң «харгыраазын» дыңзыдып турду.

Бригаданың турлаанга база катап келдивис. Эртенгизин ышкаш ында кижилер база-ла эвээш. Олар удуп, дыштанып алган. Ам дүнеки ээлчеге ажылдаш чоруур деп турган черинге бардывыс.

Ол аразында кызыл булуңда «Родина» чугаалап тур:

—«Дыңнаңар, дыңнаңар, Кызыл чугаалап тур. Эргим радио дыңнакчылары! Бөгүн радио-сеткүүлге Дүвүреңниң тараажыларының ажыл-ижин сонуургадыр-дыр бис»—дээрге, аңаа турган кижилер дораан-на олче кичээнгейин сала берген. «Дүвүреңде механизаторлар часкы хову ажылын эгелээн. Механизаторлар Монгуш Даңзы-Белек, Монгуш Соскур-оол, Монгуш Анай-оол, Монгуш Баян, Монгуш Хандыт-оол, Ондар Дугар.. олар часкы тарылгага шылгарап турарлар...»

Ийет, кижини күш-ажыл алдаржыдар болгай. Ол-дур! Бүгү улус Дүвүреңниң ховузунда эки ажыл-ишти дыңнап турлар.

К. АЛЕКСЕЕВ.

В. И. Ленинниң төрүттүнген хүнүнден бээр 93 чыл болур оюнуң бүдүүзүнде

БАЙЫРЛЫГ ХУРААЛДАР

МОСКВА. (СЭТА). Коммунистиг партияның тургузукчузу, Совет күрүнениң үндезилекчизи, бүгү делегейниң ажылчы чоннарының башкызы болгаш өөнүү Владимир Ильич Ленинниң төрүттүнген хүнүнден бээр чоокшулап олурар 93 чыл оюн москвачылар, бүгү совет улус ышкаш, калбаа-биле демдеглеп турарлар.

Владимир Ильичниң амыдыралчы оруунуң дугайын, ооң өлүм чок идеяларының тиилелгезиниң дугайын чугаалап турар найысылаалдың музейлеринге ол кайгамчыктыг хүнүнүң бүдүүзүнде муң-муң ажылчы чоннар кээп турарлар. Фабрикаларда болгаш заводтарда, эртемниң албан черлеринде болгаш өөредилге черлеринде лекцияларны болгаш беседаларны чорудуп турар.

Апрельдиң 16-да Москваның районнарынга ажылчы чоннарның байырлыг хураалдары эгелээн. Найысылаалдың Бауман районунуң партия, совет, профэвилел, комсомол организацияларының төлээлекчилери, бүдүүлгениң болгаш албан черлериниң мурнакчылары Кремльдиң театрынга чедип келгеннер. В. И. Ленинниң төрүттүнген хүнүнден бээр 93 чыл болган оюнуң дугайында илеткелди СЭКП ТК-ның РСФСР-ниң көдээ ажыл-агыйының талазы-биле идеология килдизиниң эргелекчизи В. И. Степаков кылган.

УЛУГ ШАҢНАЛДАР

Карак кызыл күш-ажылы болгаш Хамааты Агаар Флодунуң ужар күүл техниказын шиңгээдип алырынга шылгараңгай чедиишкиннери дээш ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң 1963 чылдың апрель 16-да Чарлыы-биле дараазында эштерге Социалистиг Күш-ажылдың Маадыры деп атты тывыспышаан, Ленин ордени-биле болгаш «Кадыыр болгаш Маска» деп алдын медаль-биле шаңнаан: **Анопов Б. А.** —хамааты агаар флодунуң күрүнениң эртем-шинчилел институдунуң ужудукчу-шенекчизи, **Богомолов А. А.** — Якутскиниң девискээр аайы-биле эргелелиниң бортмеханиги, **Богуславский И. И.**—Украинаның девискээр аайы-биле эргелелиниң ужудукчу-инструктору, **Витковский А. К.** — Москва хоорайның ужар күүл отрядының командири, **Кузин С. Д.** — ужар күүл септээр заводтуң токары, **Курманчук А. П.**— Ыраккы Чөөн чүктүң девискээр аайы-биле эргелелиниң ужар күүл техниги, **Николаев П. Н.**—Казахтың девискээр аайы-биле эргелелиниң каттышкан ужар күүл отрядының командири, **Новрузов Али Мамед-Наби оглы** — Азербайджанның девискээр аайы-биле эргелелиниң «ИЛ-18» деп кораблиниң командири, **Помелов А. П.**—Барыын Сибирьниң девискээр аайы-биле эргелелиниң «ТУ-104» деп кораблиниң командири, **Степанов Н. Г.**—Внуково аэропорттуң шугум-ажыглал септелге мастерскаяларының кол инженери.

Хамааты Агаар Флодун хөгжүдеринге ачы-хавыяазы болгаш ужар күүл техниказын чедиишкиниг шиңгээдип алганы дээш Хамааты агаар флодунуң 740 ажылдакчыларын орденнер болгаш медальдер-биле шаңнаан.

ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелинде

Ажылчы чоннарның кузелин барымдаалааш, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлели 1963 чылдың апрельдиң 28-те дыштанылга хүнү—воскресеньени апрельдиң 30-де вторникче шилчиткен.

Фидель Кастро Рустуң Совет Эвилелинге келири

ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. С. Хрущев Кубаның революстуг чазаанның премьер-министри Фидель Кастро Русту 1963 чылда Совет Эвилелинге найыралдың аян-чоруун кылып келири-биле болгаш совет улустуң чедиишкиннерин таныжары-биле чалаан.

Эш Фидель Кастро эш Н. С. Хрущевтуң чалаашкынын хүлээп алган.

Куба Республика-биле ССРЭ-ниң аразында найыралды улам ынай быжыглаарынга хамааржып турар айтыырларны ол аян-чорук үезинде чугаалажып көөр, а ол ышкаш ниити сонуургалдың өске-даа айтыырларының талазы-биле санал-өзөлдарны солчур бодап турар.

Эш Ф. Кастроның келириниң үезин ССРЭ-ниң болгаш Куба Республиканың чазактарының аразынга немей дугурушкан турар.

(СЭТА).

РОСТОВ ОБЛАСТЬ. Доннуң колхозтары болгаш совхозтары эрте чажар тараа культураларның тарылгазын эгелээн. Азов бүдүрүлге эргелелиниң Дзержинский аттыг көдээ ажыл-агый артелинде часкы хову ажылдары организастыг эгелээн. Ында баштайгы он-он гектар черге чочактарааны, арбайны, кызыл-тасты чажып тараан.

ЧУРУКТА: Дзержинский аттыг колхозта эрте чажар тараа культураларның тарылгазы.

Фото В. Турбинниң.

СЭТА-ның фотохрониказы.

Көдээ ажыл-агыйның ажыл-ишчилери! Часкы тарылганы үлегерлиг эрттирери дээш, тарааны, техниктиг культураларны болгаш мал ажылының продуктуларын бүдүрерин дыка көвүдедири дээш бүгү улустуң чарыжын улам-на калбартыңар!

(Май 1-ге СЭКП ТК-ның Кыйгырыгларындан).

ТАҢДЫНЫҢ ТАРААЖЫЛАРЫ ТАРЫЛГАНЫҢ БҮДҮҮЗҮНДЕ

Бедик дүжүт дээш

Чурукта: кукурузачы П. Мурыгин аңаа быжыглаан кукуруза сеялказында.

Кукурузачы бүрүзүнге техника быжыглаттынган, бедик шынарлыг үрезиннер белеткеттинген. Кукурузаның бүгү үрезиннериниң үнүүчели 96—97 хуу, бирги фракцияның үрезиннери болганын хынаалда көргүскен.

Станция бо чылын кукуруза тарылгазын 1305 гектар чедирер. Ол шөл шуптузу «стерлинг» болгаш «буковинская-3» деп бедик дүжүттүг сорттар-биле тарыттынар. Кукуруза шөлдерин чемишчидер талазы-биле улуг сагыш салдынып турар.

Гектар бүрүзүнге 128 килограмм минералдыг чемишчидилгелер төктүнген турар, Оларның иштинде 40 килограммы суперфосфат, 61 килограммы аммиак селитразы, 27 килограммы хлорлуг калий болур. Бо бүгү чемишчидилгелер тарылга эгелээриниң мурнунда хөрзүнге төктүнген турар.

Кукурузаны тарып өстүрери-биле холбашкан бүгү ажылдар кукурузачы-механизаторларның холунга турар сорулганы салып турар бис. Ол болза тарылгадан эгелээш, силосташкынны киириштирбишаан, ажаап алыышкынга чедир бүгү чорудулгаларны кукурузачы кижи боду харыылаар дээни ол. Ындыг болзадаа механизаторларга техника чедишпес үүве болганда үстүнде айыткан үүлдү бо чылын бүрүнү-биле чедип ап шыдавас бис. Черни аңдарары болгаш дүжүттү ажаап алыры эрткен чыл ышкаш бөлүк-бөлүктээр арга-биле чоруттунар.

Часкы хову ажылдарының изигтүлүк үезин удавас эгелээр. Бистин станцияның аныяк кукурузачыларының бүгү кичээнгейи быжыглаттынган шөлче бүрүн белеткелдиг үнер, тарылганы бедик агротехниктиг деңнелге эрттирер, бедик дүжүттерни чедип алыр сорулгаже угланган.

Боттарывыстың алган хүлээлгелеривисти алдарлыы-биле күүседир, ооң-биле чуртка көдээ ажыл-агый продуктуларының элбекшилин тургузарының херээнге бодувустуң күш-ажылчы үлүг-хуувусту киирер дээш күжүүсту болгаш аргаларывысты харамнанмас бис.

П. МУРЫГИН,
Дуржулга станциязының кукурузачызы.

ЧАСКЫ ХОВУ АЖЫЛДАРЫН ЧЕДИИШКИННИГ ЧОРУДАР

Таңды районнуң тараажылары усть-лабинчилериниң кыйгырыынга харыы кылдыр 1963 чылда боттарынга бедик хүлээлгелерни алган. Колхозчуларның, совхозтар ажылчыннарының идепкейлиг киржилгези-биле тарылга шөлдериниң тургузуу эде көрдүнген.

Районнуң колхозтары болгаш совхозтары бо чылын тарылга шөлүн ниитизи-биле 125.873 гектар чедирер. Үүгле тараа культуралары 100.645 гектар шөлдү эвлээр, ол болза эрткен чылын тарылга шөлүнүң 61 хуу турганынга удур 70 хуу бөлүр. Тараа культураларының шынар составы база эвлээн экижиир. Кол черни кызыл-тас эвлээр, ол тараа культураларының тарылга шөлүнүң 75 хуузунга деңнежир. Үш мүң гектар хире черге тараа-бобы культуралары тарыттынар, ооң иштинде чочак-тараа 2.645 гектар четкен турар. Кукуруза 9 мүң хире гектарга тарыттынар. Тараа, тараа-бобы болгаш мал чеми культураларны тарып өстүрер талазы-биле бүгү ажылдарны кыска хуусаада шынарлыг чорудары 53 мүң тоннадан эвээш эвес тарааны күрүнеге садар, мал ажылын тараа болгаш шыктыг чемнер-биле хандырар арганы биске бээр.

Социалистиг хүлээлгелериниң күүселдези дээш демиселге чугула үечада болза часкы тарылга болур дээрзин өөренип көргеш, бүгү колхозтар болгаш совхозтар часкы хову ажылдарын чорударынга хынамчалыг белеткелди доозуп турар. Бо чылдың аная эвес, кадыг-дошкун, узамдыгыышкынныг чазы хову ажылынче эгелеп киреринде саададып турар. Ынчалзажок час бодунуң эргезинче киргеп.

Час узамдыгыышкынныг болганда районнуң ажыл-агыйлары хову ажылдарынга эвлээн хожудап кирер апаар. Ол чорук тарылга ажылдарынга аажок организастыг киреринде, тарылганы кыска хуусаада бедик агротехниктиг деңнелге дүрген темпилерлиг чорударын негеп турар.

Часты эки уткууру-биле «Көк-Тей», «Сукпак», «Элегес» совхозтарның, «Революцияның чалбыыжы», «Коммунизмниң херели» колхозтарның болгаш дуржулга станциязының механизаторлары база көдээ ажылагыйнын тускай эртемниглери часкы тарылгага эки белеткеңгеннер.

Бо ажыл-агыйларда тракторлар болгаш көдээ ажыл-агый машиналарының септелгези доозулган, үрезиннер белеткели дооступ турар. Хову ажылдарын чорударының ажылчын планнары, культуралар аайы-биле технологтуг карталар бүгү бригадаларга таарыштыр чогаадып кылдынган. Ийи эвлээ ажылдаарынга четчир трактористер-биле бүгү бригадалар четчелеттинген.

Дуржулга станциязының механизаторлары Н. Доможаков, Н. Федосеенко. «Коммунизмниң херели» колхозтуң О. Манаар-оол, В. Зеленков, «Элегес» совхозтуң О. Кысыгбай, В. Смоленцев болгаш өскелер-даа тракторлар база көдээ ажыл-агый машиналарының септелгезин чорударының үезинде кончуг эки ажылдаанар.

Ажыл-херектиң чедиишкини күш-ажылды организастаарындан, техниктиг хандырылгадан улуу-биле хамааржырын өөренип көргеш, партия организациялары, колхозтарның баштаар черлери болгаш совхозтарның дирекциялары ол айтырыгже улуг кичээнгей салып турар. Эрткен чылдың ажылының дуржулгазын ёзугаар бүгү ажыл-агыйларга ажылдың звено азы бөлүк аайы-биле ажылдаар аргазы организастаттынган турар. Чижээ, «Көк-Тей» совхоз (директору эш Ломаев, кол инженери эш Шубин) бригадалардан шуут ойталаан. Бүгү ажылды звено принцивий ёзугаар организастаан турар. Совхозта тараа культураларын тарып өстүрер талазы-биле 5 звено, кукуруза өстүрер бир звено болгаш часкы чер аңдарар бир звено тургустунган. Звеноларга 3—4 тракторларны, эргежок чугула көдээ ажыл-агый машиналарын болгаш чер участогун быжыглаан. Олар бүгү ажылды чаңгыс-чаңгызы-биле эвес, а бүдүн звенолар болуп алгаш күүседир.

Ажылдың бөлүк-бөлүк аргазы өске ажыл-агыйларга база организастаттынар. Ол болза техниканы эвлээн бүдүрүкчүлүг ажыглаар, агрегаттарны хандырарын эки организастаар, механизаторларны ажылдың участок бүрүзүнге таарыштыр тургузар арганы берип турар. Дуржулгазы эвээш механизаторлар бөлүк-бөлүктеп ажылдаар ажыл үезинде дуржулгалыг механизаторлар-биле ажылдың бедик бүдүрүкчүлүүн чедип ап, сезонның төнчүзүнде мурнакчы механизаторларга деннежип турарын «Межегей» совхозтун дуржулгазы көргүзүп турар.

Одуругларының аразын сайзырадыр культураларны, ылангыя кукурузаны тарып өстүреринче районнуң ажыл-агыйлары улуг кичээнгей салып турар. Түгле ол чорук кышкы үеде малдың продуктулуун дыка бедидер арганы биске берип турарын бо кыжын база катап бүзүрээн бис.

Одурутларының аразын сайзырадыр культураларны тарып өстүрер талазы-биле тускай звеноларны бүгү ажыл-агыйларда тургускан болгаш оларның составын партия организацияларының бюроларынга бадылаан. Районда ниитизи-биле 40 звенолар тургустунган. Одуругларының аразын сайзырадыр культуралар тарыыр шөлдерже чемишчидилгелер сөөртүрүн кыштан эгелээш чорудуп келген болгаш ону ам-даа үргүлчүлеп турар. «Межегей» совхоз 4 мүң тонна, дуржулга станциязы 2 мүң ажыг тонна, «Революцияның чалбыыжы» колхоз мүң тонна хире өдекти ховуларже сөөртүп төккен.

Бүгү ажыл-агыйлар кукуруза өстүрер звеноларның кежигүннери-биле ийи-үш хонуктун семинарын эртиргген. «Межегей» совхозта кукурузачы Петр Пикалонун мурнакчы дуржулга школазынга районнуң кукуруза өстүрер звеноларының бүгү механизаторлары апрельдин төнчүзүнде азы майның эгезинде ийи хонуктун семинарын эртиргер.

Районнуң ажыл-агыйлары машиналарның техниктиг хандырылгазын организастаарынче улуг кичээнгей салып турар. Часкы тарылга үезинде районга техниктиг хандырылганың 14 звенолары организастаттынар. Олар 300 хире тракторларны хандырар. Тракторларның септелгезин участок механиктериниң удуртулгазы-биле тускай септелге бригадалары кылыр.

Ажыл-агыйларның кол агрономнары болгаш кол механиктери ажылдарның хевириниң аайы-биле часкы тарылгага агрегаттарны четчелээриниң ханызы-биле бодап кылган саналгаларын кылганнар. Ол болза тракторларга бедик бүдүрүкчүлүг ажылдаар арганы бээр. «Революцияның чалбыыжы» колхозтуң чамдык трактористериниң ажылының дуржулгазын ёзугаар бо чылын ажыл-агыйларның хөй кезиинге үш-дөрт сеялкалар кошкан агрегаттарны нептередир деп турар. Ынчангаш тракторларның эвлечеге бүдүрер ажылы дыка көвүдээр болгаш тарылганың хуусаазы кызырлыр.

Район бо чазын дыка хөй гектар черни удур аңдарар. Ол чорук хову ажылдарының темпизин эвлээн саададыр апаарын барымдаалааш районнуң ажыл-агыйлары часкы чер аңдарар тускай звеноларны болгаш отрядтарны тургузар. Дуржулга станциязы эрткен чылын чиик хөрзүннерге часкы чер аңдарар каттышкан агрегаттарны калбаа-биле ажыглаан болгаш бо чылын база ажыглаар деп турар. Агрегатта аңдазын соонга катокту, ооң соондан чиик илиирлерни кожун каар. Ол ажыл доозулган соонда сеялкалар-биле тарааны чаштырып эгелээр. Ындыг арганы бүгү ажыл-агыйларга сүмелээн бис.

Хову турлагларын белеткээринче ажыл-агыйлар бо чылын улуг кичээнгей салган. Ам оларның септелгези дооступ турар. Хову турлагларында ораң-бажыннарны чугайлап, будуп септээн болгаш столоваяларны белеткээн. Хову турлагларының хөй кезиинге чунар бажыңнар ажылдаар. Бүрүненин дуржулга станциязын (директору И. С. Юртаев, партия организациязының секретары И. Ф. Яркин) онзалап демдеглээри чугула. Бо ажыл-агыйның бүгү хову турлагларында аажок эки корум-чурум тургустунган. Ылангыя Алгый-Хөл чанында чаа туткан хову турлаа онза эки дериттинген. Ында кончуг эки столовая, әр, херээжен механизаторлар ангы-ангы дыштанар ийи зал кылдынган, оларда бүрүн дериг-херекселдиг демир оруннар база бар. Оон ыңай кино-будкалыг 120 кижи олурар клуб база туттунган. Хову турлаглары өске-даа ажыл-агыйларда база эки белеткеттинген.

Часкы тарылга үезинде чорудар партийжи-организастыг болгаш масса-политиктиг ажылдарның хемчеглерин партком ажылдап кылган болгаш бюрога бадылаан. Ындыг хемчеглерни колхозтарның болгаш совхозтарның бүгү партия организациялары база ажылдап кылган. Коммунистерни болгаш комсомолчуларны шиитпирлиг участоктарга таарыштыр тургузарын, бригада бүрүзүнге партия болгаш партия-комсомол бөлүктерин организастаарын, тарылга үезинде масса-политиктиг ажылдарны чорударын, бүдүрүлгениң мурнакчыларын мактап, шаннаар болгаш өскедаа хемчеглерни оларда көрүп турар.

Бистин ховуларывыста хар ам-даа чытпышаан. Механизаторлар сөөлгү белеткелдерин доозуп турар. Часкы хову ажылдарын организастыг эрттирер сорулга-биле районнуң мурнакчы механизаторларының чөвүдел хуралын апрель 11-де эрттирген бис. Мурнакчы механизаторлар, трактор-хову ажылының бригадаларының бригадирлери, көдээ ажыл-агыйның тускай эртемниглери ук чөвүдел хуралга боттарының ажылының дуржулгазын солчуп, часкы тарылганы организастыг эрттирер дээш районнуң бүгү механизаторларынга кыйгырыг хүлээн алган.

Районнуң партия организациялары болгаш механизаторлары хову ажылдарын бедик агротехниктиг деңнелге эрттирип, алган социалистиг хүлээлгелерин алдарлыы-биле күүседип шыдаар деп бүзүрелдии-биле чугаалап болур.

М. СУХАЧЁВ,
Таңды парткомунуң секретары.

ГЕКТАР БҮРҮЗҮНДЕН 12 ЦЕНТНЕР

Бистиң «Межегей» совхозтуң Кара-Булуң салбырының үшкү трактор-хову ажылының бригадазын эвлээн каш чыл дургузунда удуртуп ажылдап келдим. Бистиң бригадада ажыл-херек дээш бердинген, кызымак чуткулдуг механизаторлар ажылдап турар.

Бригаданың кежигүннери 1962 чылда 3800 гектар тараа культураларын чажып тараан болгаш ооң чайгы ажаалдазын агротехниктиг негелделер ёзугаар чорудуп, күскү ажаап алыышкын ажылдарын өй-шаанда организастыг эрттирген. Тараа культураларының гектар бүрүзүнден багай эвес дүжүт алдынган.

Бо чылдың бүдүрүлге планын ёзугаар бистиң бригада тарылга шөлүн 4055 гектар чедир калбартыр. Ооң иштинде кызыл-тас 2.200 гектар, кукуруза 300 гектар, чочак-тараа 150 гектар болур. Тараа культураларының гектар бүрүзүнден ортумаа-биле 12 центнер дүжүт алырын бригаданың коллективи шиитпирлээн.

Часкы хову ажылдарынга дүжүт ажаап алыышкыны доостуру-биле белеткенип эгелээн бис. Чайын аңдарган чер болгаш күзүн аңдарган аңгыс 2.600 гектар. Бүгү культураларның тарылга шөлүнге четчир үрезиннерни арыглап белеткээш, бригада төвүнде чедирген.

Бригаданың механизаторлары техника септелгезинче эрткен чылдың ноябрь айда эгелеп киргеш, бүгү септелгени март 20-ге чедир колдуунда доосган. 14 трактор, 6 тараа сеялкалары, 15 аңдазын, 3 культиватор, 6 лущильник, кукуруза тарыыр 4 сеялка болгаш өске-даа кожулда чепсек-херекселдери хову ажылдарынга киреринге белен. Тарылга сезонунга четчир кыыр-чаар материалдар курлавыры бар.

Механизаторлардан Геннадий Тюдешев, Александр Белозеров, Николай Латыгин, Александр Рихтер олар техника септелгезинге ак-сеткилдиг ажылдап, септелгеге бүдүрер ажылдың хүн нормазын доктаамал ажыр күүседип келген.

Септелге соонда мал чемнери сөөртүрүнге, мал одарлары далбыйлаарынга, тудуг ыяжы сөөртүрүнге ажылдап турган чамдык тракторларның техниктиг ажаалдазын механизаторлар чорудуп турар. Хар эриирге, тодаргайларга, апрель 25—26 үезинде ховуже үкүп, шык базырар ажылды эгелээр бис.

Бригадада дуржулгалыг кукурузачылар Павел Федосеевич Николаев, Анатолий Антонович Мамыраев, Илья Алексеевич Ермолаев оларның кижи бүрүзү 100 гектар кукуруза, 50 гектар чочак-тараа тарыыр планныг. Оларның техниказы, үрезиннери, чери белен.

Бисте таарымча чок чаңгыс үүве бар. Ол болза, 1.400 гектар черни удур аңдарары болур. Ындыг болза-даа хову ажылының өске чорудулгалары-биле кады ону күүседип четтигер аргаевис бар.

Мынчангаш часкы хову ажылдарынга өй-шаанда кирип, ону бедик агротехниктиг деңнелге организастыг эрттирип шыдаар бис.

П. ЕРМОЛАЕВ.
«Межегей» совхозтуң үшкү трактор-хову ажылының бригадазының бригадири.

Звенолар-биле ажылдаар

Часкы тарылганы агротехниктиг чурумнар ёзугаар, кыска хуусаада чорудары — чаагай дүжүттү өстүрүп алырының кол үндезини дээрзин бистиң колхозтуң механизаторлары эки билир. Ынчангаш часкы тарылгага белеткелди чоруур хуусаазында чедиишкиниг чоруткаш, ону агротехниктиг чурумнар ёзугаар чорударынче чыл бүрүде-ле улуг кичээнгейни салыры биске шуут чаңчыл апарган.

Чеди чылдың бешки чылының часкы тарылгазынга белеткелди бистиң механизаторларывыс эрткен чылдың күскээр кыжынындан-на эгелээн. Бо хүннерде Балгазынның механизаторлары боттарының күчүлүг тракторларын бүрүнү-биле септеп алган, ам үүгле хар эриирин четтикпейн манап турарлар. 43 тракторлар, 40 сеялкалар, 4 культиваторлар, 38 аңдазынар шупту белен. Бо чазын бистин колхоз тарылга шөлүн 11200 гектар чедирер, ооң иштинде тараа культураларын 9180 гектар черге чажып тарыыр. Үрезин бүрүнү-биле белеткеттинген. Механизаторларның чурттаар оран-бажыңнары хову турлагларында белен кылдыр септеттинген.

Механизатор кадрлар база-ла четчир. Сеялкаларның механизастаттынган заправказын чорударынга колхозта 6 авточүдүрүкчүлер бар. Бо чылын бистиң колхоз тракторларның техниктиг хандырылгазының 2 звенозун организастап тургускан. Ол звеноларның дериг-херекселдерин четчелеп кылыры база-ла доозулган. Документация болгаш лимит дептержигештери кылдынган. Тракторларга техниктиг дуза чедирер звеноларда техника талазы-биле шыыран билиглиг кадрлар быжыглаттынган. Эптекчи-башкарыкчыларның болгаш оларның дузалакчыларының ажылының төлевирии колхоз баштаар черинге докладын бадылаан. Ол ышкаш техниканың үзекчилерин база тургускан.

Бо чылын колхоз бодунуң нефтебаазазын чок кылып дүжүрген, заправканы Балгазында районнар аразының нефтебаазазы чорудар. Ол чорук ажылдың темпизин дүргедиринге болгаш техниктиг негелделерни бүрүнү-биле хандырарынга дыка таарымчалыг.

Бистиң колхозтуң механизаторлары чеди чылдың бешки чылында эгээртинмес байлак дүжүттү Таңдының тараалан ховуларынга өстүрүп алыр дээш часкы тарылганы эң кыска хуусаада, бедик агротехниктиг деңнелге эрттирерлер.

В. ВЯТКИН.
«Революцияның чалбыыжы» колхозтуң кол инженери.

Кукуруза — 2000 гектар чедер

Бистиң «Тиилелге» совхозтуң механизаторлары «Межегей» совхозтуң механизаторларының кыйгырыын болгаш Тываның аныяк кукурузачыларының слёдунун киржикчилериниң кыйгырыын изии-биле деткээн.

Партия бюрозу болгаш комсомол комитеди бистиң ажыл-агыйның бо чылгы сорулгаларын көрүп чугаалажып тургаш, кукуруза тарылгазын дыка калбартырын шиитпирлээн.

Бистиң совхоз эрткен чылын 1200 гектар кукуруза тараан, бир гектардан үүгле 121 центнер ногаан массаны алган. Ынчангаш ооң чогуур түүнелди үндүрүп, бо чылын кукуруза дүжүдүн өстүрер талазы-биле тодаргай хемчеглерни ажылдап кылган. Байтай кукуруза тарылгазын 1.800 гектар чедирер деп төлевилээн бис.

Ынчалзажок ол төлевилел ооң соонда база катап эде көрдүнген. Совхоз коллективи усть-лабинчилериниң кыйгырыын танышкаш, бүгү улустуң чарыжынга киржирин шиитпирлеп, чаа немелде хүлээлгелерни алган. Ынчан кукуруза тарылгазын 2.000 гектар чедирери шиитпирлеттинген.

Бистиң совхозта хөй аныяктар, оларның иштинде эвээш эвес аныяк механизаторлар ажылдап турар. Партбюро болгаш комсомол комитеди кукуруза өстүрерин аныяктарга даасскан. Кукуруза звеноларынга ажылдаар кижилер шилиттинин алдынган болгаш бадылаттынган.

Звеноларның составында үүгле аныяктар кирген. Оларның аразында—совхозтуң мурнакчы механизаторлары, республиканың аныяк кукурузачыларының слёдунун киржикчилери Павел Якушев, Монгуш Оттуг-оол, Маады Маас-оол, Григорий Катанов, Владимир Бюрбю болгаш өскелер-даа бар. Олар шупту кукуруза өстүрер талазы-биле дуржулгалыг механизаторлар, ынчангаш оларга даянар бис.

Бүгү кукурузачы звенолар бир гектардан ортумаа-биле 300 болгаш ооң-даа хөй центнер ногаан массаны алыр деп социалистиг хүлээлгени алганнар.

Амгы үеде комсомолчу-аныяктар звенолары часкы хову ажылдарынга хынамчалыг белеткенип турарлар. Кукурузачы-механизаторлар техника септелгезин колдуунда доозуп, септеттинген тракторларны эдиктирип турар. Кукуруза тарыыр участоктарга хар доктаадылгазын чоруткан.

Кукуруза тарыыр шөлдерже чемишчидилгелер төгер ажыл күжениишкинниг чоруп турар. Ында самосвалдар болгаш экскаватор быжыглаттынган. Ол ажылды аныяк кукурузачылар күүседип турар. Ооң-биле кады хөй санныг минералдыг чемишчидилгелер кукуруза тарыыр участоктарга төктүнген турар.

Кукуруза үрезиннериниң дугайында улуг кичээнгей салдынып турар. Ам 1.300 гектарга четчир үрезиннер белеткеттинген. Четпес үрезиннерни чоокку үеде тып алыр хемчеглер алдынып турар.

Партбюро болгаш комсомол комитеди тускай эртемниглерниң дузазы-биле кукурузачыларның семинарын эртиргген. Кукурузачылар ол семинарга кукурузаның биология талазы-биле онзагай үүлдери-биле, ол үнелиг культураны тарып өстүрериниң агротехниктиг аргалары-биле танышкан. Бо бүгү хемчеглер аныяк кукурузачыларның бедик дүжүт алырынга дузалаар.

Совхозтуң комсомолчулары болгаш аныяктары берге, ынчалза-даа харыысалгалыг болгаш күүгеттинер сорулганы боттарының мурнунга салган. Совхозтуң дирекциязы, партбюро болгаш комсомол комитеди аныяк кукурузачылар хүлээлгелерин чедиишкинниг күүседиринге идегеп, оларга бүгү талалыг дузаны көргүзүп турар.

Социалистиг хүлээлгелерни алдарлыы-биле күүседириниң бүгү аргалары совхозтуң аныяктарында болгаш комсомолчуларында бар деп дидими-биле чугаалап болур.

В. ХАДАКОВ.
«Тиилелге» совхозтуң агроному.

Районнуң колхозтары болгаш совхозтары бо чылын тарылга шөлүн ниитизи-биле 125.873 гектар чедир калбартыр. Ооң иштинден үүгле тараа культуралары 100.645 гектар, азы ол эрткен чылдан 9 хуу хөй болур. Аъш-чемниң кол культуразы — кызыл-тас тарылга шөлүнүң 75 хуузун эвлээр. Чочак-тараа тарылгазы 2.645 гектар, кукурузаныы—9.000 гектар чедер. Районнуң тараажылары бо чылын 53.000 тонна тарааны күрүнеге садарын шиитпирлээн.

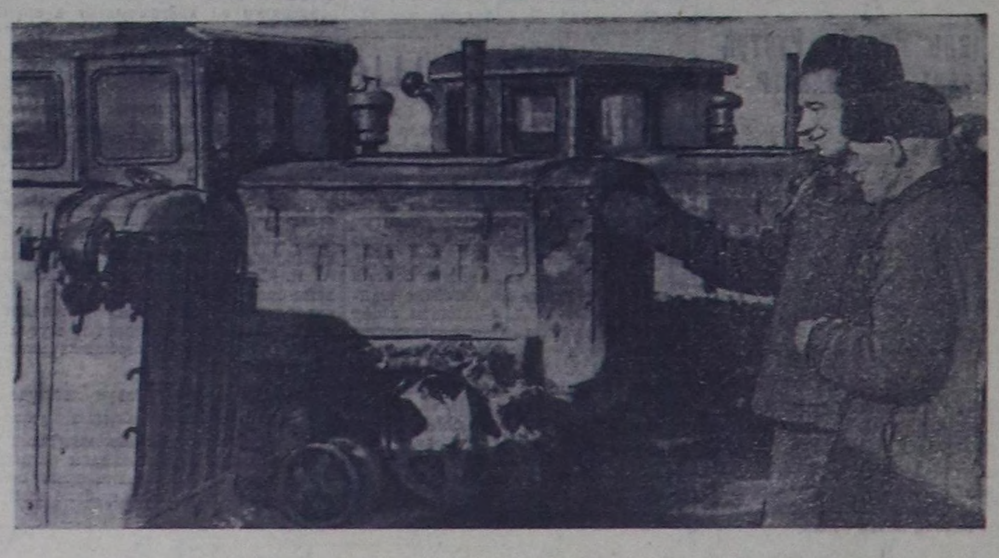

«Межегей» совхозтуң Кара-Булуң салбырында Петр Ермолаев удурткан трактор-хову ажылының бригадазының кежигүннери часкы хову ажылдарынга техника белеткелин бүрүнү-биле доосган.

Чурукта: бригаданың дээре механизаторлары А. Рихтер болгаш Г. Тюдешев септеттинген тракторларны көрүп тур.

Фотолары В. ЛУТКОВТУУ.

Шахтёрларның күш-ажылчы ээлчээ

Кызыл биле барыын талакы районнарны харылзаштырып турар чазаглыг орук-биле эрткен кижилер Элегес-Аксы суурнун адаанда даглар баарында әлээн каш ыяш бажыңнарны, оларның чанында дагның аърга чартында тарады төгүлген хөмүр даш артынчыларын, улуг демир хөорзаны көрүп әртип турар. Республиканың бүдүрүлгелеринге чылда-ла 160 мун тонна хөмүр дашты берип турар Элегестиң хөмүр даш шахтазы ында турар. Шахта коллективи республикада мурнакчы коллективтерниң бирәзи. Бо чылдың бирги кварталының планын ол коллектив 119,3 хуу күүсеткен, 38 мун тонна хөмүр дашты казып тыпкан.

Шахта әргелели чоокта чаа шахта иштинге хол-биле кылыр ажылдарны чаа техника-биле солаан. Оон түннелинде ажылчын күжүн таарыштыр әде тургускан. Мурнунда шахтёрлар болгаш ажылчыннар үш үүс ажыг кижи турган болза, ам ийи үүс ажыг кижи апарган. Хөмүр даш тывар ажылдарга ийи лебёдкалар ажылдап турган болза, ам үш лебёдкалар ажылдап турар, удавас хөмүр даш казар «ПК-3М» деп күүлүг комбайн ажылдап әгелээр. Оон-биле кады ажылчын күжүнүн әде хуваалдазын кылган. Бедик мергежилдиг, дуржулгалыг шахтёрларны болгаш ажылчыннарны шахта әргелелинде доктаамал ажылдап турар үш бригадаларга арттырган. Хөмүр даш казар кол бригаданы Фёдор Морозов удуртуп турар. Ол бригада коммунистиг күш-ажылдыы деп бедик атты үр үеде әдилеп, әки ажылдап турар. Кол бригаданың хөмүр даш казар черлеринге баштайгы белеткел ажылдарын Григорий Мухитинге удурткан бригада кылып, коммунистиг күш-ажылдың бригадазы деп бедик ат дәәш шудургу демисежип, Морозовтуң бригадазының үлегери-биле кызымаккай ажылдап турар.

Шахтада ажылдарны мурнунда үш әәлчегге чарган турган болза, ам ийи әәлчегге чарып, алды шактыг ажыл хүнүн тургускан.

Шахтаның әжииниң аскында делгем шөлчүгеш бар. — Бистиң бирги горизонтувус бо-дур — деп, шахта транспортунуң начальниги Николай Васильевич Курков чугаалаан, чазык хүлүмзүрүү. Хөмүр даш сөөртүп бичии тергежигештер чоруур демир орук ортузу-биле чоруткан, дәәвиирин дургаар сайгылганнар аскылаан, бетондан кылган чер иштиниң кудумчузу-биле, шаанда шахтёрлар хөмүр дашты хол-биле казып, ат-биле үндүр сөөртүп турганын, ам колкол ажылдарны техника дузазы-биле кылып турарын Николай Васильевич-биле чугаалажып базып ор бис. Удаваанда мотор диңмирәән соонда, шахта иштиниң электровозу шимчеп келди. Машинист Балчыр Седен электровозунуң, оон тергежигештериниң адаанче кандыг-бир чүве кирип, азы оларга кыстырып алыр ийне деп долгандыр кичәәнгейлиг көрүп, электровозун башкарып чор. Ындыг тергежигештер бир дизигде-ле чәәрби, олар бир угда он сес тонна хөмүр дашты үндүр сөөртүп турар. Ындыг дизиглер үш, оларны чангыс электровоз әлий-селий үндүр-киир сөөртүп, каскан хөмүр дашты үзүктел чок үндүр сөөртүп турар. Хөмүр даш казып турар черден узун конвейерлер кыры-биле үзүктел чок келген хөмүр даш оларны долдуруп турар.

Чер адааның кудумчуларында базым бүрүзүнде ажыл-ла, ажыл. Бир кезек ажылчыннар чаа өдүглерге тургузар чагыларны чонуп белеткеп оларны тургузар үттеринче дажыглап, узун кижи дорт турары бөзин берге, дакпыш черге хостуг, әәлгир хөделип, шалыпкын ажылдап турлар. Олар Г. Мухитиниң бригадазының өолдары-дыр. Мастерге ужуражы бердивис. Шахтага он дорт чыл ажылдап турар хоочун шахтёр Семён Григорьевич Смирнов ол болду. Ажылдарның канчаар чоруп турарын хынаар ындыг мастерлер бир әәлчегге-ле ийи кижи. Оларның хүләәлгелери хөй болгаш харыысалгалыг. Олар ажылдарны башкарып, оларны шынарлыг кылырын айтып, механизмнерниң кандыг-бир кезектерингге үрелиишкиннер болу бәәрин хынап, аныяк шахтёрларның билбейн барган үүлдерин тайылбырлап, оларның кылып, күш четпейн барган ажылынга дузалажып, а кажан хөмүр дашты чаза тепсип турар үеде ажылчыннарга сагындырып, озал-ондактарны болдурбазының талазы-биле ажылдарны чорудуп турар.

Фёдор Морозовтуң бригадазының бирги звенозунда ам-на чедип келдивис. Хөмүр дашты, хар далбыйлааны ышкаш, тарадыр эвес, а бөле, тырый идип чоруп турар улуг, кан хымыш ийи каът чоон троссту дургаар чылып чоруп тур. Ол троссту «ЛУ-16» деп лебёдка аай-дедир долган турар. Чаза тепсиптерге овааланган хөмүр даш кырынче ол хымышты тыртып үндүргеш, хөмүр дашты конвейер кырынче бөле тыртып эккәәр. «Каш чылдар мурнунда хөмүр дашты демир хүүрек-биле чүдүрүп турган бис» — деп, лебёдканы башкарып турган әр чугаалады. Ол Николай Мещеряков-тур, а оон әжи Николай Солодовников хөмүр даш каъттарын канчаар чаза тепсирин чугаалады. Өске ийи ындыг лебёдкаларда Андрей Алешечкин, Александр Лейнвальд, Дмитрий Тимонин олар ажылдап турар. Николай Васильевич улуг борбак хөмүр дашты алгаш чырыкка тудуп, көрүп тура: «Көрден, чайырланып турарын, бо дег бүдүн-бүдүн хөмүр дашты Кызылдың сууларынга одаан болза, оон оду кайгамчык-ла чылыг дәәштиг болур ийик. Орукка сайгарып, машинага сөөртүп чоруп турда-ла далганнаны бәәр боор чүве-дир» — деп хомудап чугаалады. Шынап-ла, өске черлерге бо дег бүдүн-бүдүн, черниң ол казымал байлаанга ынакшылды хайныктырып келир хөмүр дашты кижи көөрү берге. Бо шахтаның хөмүр дажының чылыг бәәр шынары бедик, оон чер иштинде чыдар каъттарының кылыны чеди метр, ында довурак болгаш өске холумактар әвәәш, оон курлавырлары әгәәртинмес байлак. Бо чылын 130 мун тонна хөмүр даш казып тывары Элегес шахта әргелелиниң планында көрдүнген.

Бирги звенонун ажылдап турар чери шахтаның ан-не ханызында, а оон өске талакы бир үтте «ПК-3М» комбайнны Г. Мухитиниң бригадазының механиктери тургузып турар.

Шахта иштинче агаар үрдүреринiң системазы әки ажылдап турар. Ону механик Матвеенкога удурткан бөлүк үргүлүү хынап, септеп әкижидип турар.

Чер иштинде ажылдап турар шахтёрларның ажылын әкижидери-биле септелге цегин, шахтаның аскындан ырак эвесте хеп солуп кедер, чунар, чемненир чылыг, чырык, әргежок чугула хереклелер-биле бүрүн» дериттинген делгем өрәәлдерлиг, олардан ангыда шахта әргелелиниң конторазы турар улуг комбинатты тудуп тургузарын планнаан турар.

Эде тургузулганың баштайгы хүнүнде Элегес шахта участогу бир хонукта 550 тонна хөмүр дашты казып тыпкан. Ам шахтёрлар бүгү чурта калбарган май мурнунуң күш-ажылчы әәлчәәнге туруп, В. И. Лениниң төрүттүнген хүнүнден бәәр 93 чыл болганынга күш-ажылчы белек кылдыр хонукта-ла 600 тоннадан әвәәш эвес хөмүр дашты казып тывар сорулганы салып алган ажылдап турар.

А. ДАРЖАА,
(«Шыннын» тускай корр.).

Бирги чүк АТК-зының коллективи Май 1-ге алдар болдурган социалистиг чарыштың әгелекчилериниң бирәәзи болган. Амгы бо хүннерде АТК-да коммунистиг күш-ажылдың 12 бригадазы болгаш ол ат дәәш демисежип турар 3 цех чарыштың мурнуку одуруунда чоруп турар.

ЧУРУКТА: автомашинаның янзы-бүрү кезектерин септәәр болгаш әптеп чыр цехтиң бригадири Л. Левушкин бодунуң бригадазының кежигүннери-биле электрооборудованиениң чамдык үрелиишкиннерин дурген септеп кылырының чаа аргазын чугаалажып турары. (Солагай таладан оң талаже): В. Бадаев, А. Зимин, В. Глухенко, Л. Сыя, Л. Губаев, Л. Левушкин.

Фото А. СОДУНАМНЫЫ.

Культура аныдыралдың хүн демдеглелинден

ЧЫЛЫЫ-БИЛЕ УТКААН

«Тиилелге» совхозтуң аныяктары Бай-Хаактың Культура бажыңынга, Сосновканың, Межегейниң көдәә клубтарынга концерт көргүзүп чораан. Концерттиң номерлери янзы-бүрү, киржикчилери — саанчылар, трактористер, кадарчылар. Ылаңгыя 20 кижи киржикчилиг хылдыг хөгжүм ансамблиниң күүсеткени орус, тыва, украин ырлар, бөлүк кыстарның «Аныяктар» деп танцызын онза сонуургап, көрүкчүлер чылыы-биле уткааннар.

Н. Тыртык-Кара.

КОЖАЛАРЫНГА

«Улуг-Хая» совхозтуң салбырларының аныяктары әрткен чылдан бәәр бот-боттарынга концерттиг аалдажып келгеннер. Чоокта чаа № 2 салбырның аныяктары Хайыракан суурга концерт көргүскен. Оларның концертинде ажыл кылбас, маңгысталчак, арагачы кижилерни сойгалаан, шүгүмчүлелдиг номерлер хөй. Ниити ыр бөлүү «Коммунистиг бригадаларның марыжын» эки парлаан.

Я. Оюн.

АНЫЯК КИЖИЗИДИКЧИ

Ол хүн «Коммунизмче орук» колхозтуң клувунга хөй кижи чыылган. Көжеге ажыттынары биле, бир аай, шевергин кеттинген бичии уруглар «Партия дугайында ырны» күүсеткен. Дараазында — ийи, чаңгыстың ырлары, шулук номчулгалары улажып-ла турган...

Мария Монгуш 10-гу классты доскаш, төрәән колхозунуң уруглар садынга кижизидикчи болуп ажылдап әгелээн. Оон бәәр бир чыл әрткен. Ол, бичии уруглары эки аажы-чаңга өөредип, оюнга болгаш уран үүлге ынак кылдыр кижизидип турар. Бо концерт-чигешти Мария эки удурткан.

М. Мамын-оол.

Өвүр район.

УЛУУ-БИЛЕ ЧЕТТИРДИВИС.

«Сүт-Хөл» совхозтуң № 3 салбырының көдәә клуву мооң мурнунда багай ажылдыг турган. Ам ында байдал мырыңай өскерилген: клубтуң иштин арыг-силиг кылдыр дерәән, септелгезин эки чоруткан. Көдәә Совет даргазы эш Даржай болгаш башкы Ондар Чаң-оол маңаа эки киржилгелиг болган.

Ам клувувуста оюн, концерттер, солун кежәәлер болуп турар.

О. Чаш-оол,
О. Хүрең-оол,
М. Биче-оол.

КОЛ ЧҮҮЛ — АКТИВЧИЛЕР-БИЛЕ АЖЫЛДА

Барыын-Хемчик районнуң культура чырыдыышкын албан черлериниң ажылында бир чаа үүл — хөй-ниитичи активти бодунуң ажылынга калбаа-биле кииришкирип турары болур.

«Большевик» колхозтуң көдәә клувунда бот-тывынгыр уран үүл бөлүмү эки ажылдап, чүгле бо чылдың әгезинден бәәр колхоз төвүнге дорт, фермаларга ийи удаа концерт көргүскен. Көдәә клубтуң әргелекчизи Хомушку Мюрзю биле библиотека әргелекчизи Күжүгет Ачал активчилерни ажылче эвилелдеп, улуг сонуургалдыг ажылдап келгеннер. Клуб болгаш библиотека чөвүлелдериниң кежигүннери эштер Х. Оттугаш, Х. Оттук-оол, Ёндан-Самбуу культура албан черлериниң ажылынга идепкейлиг дузалажып турарлар. 50-ажыг кижи киржикчилиг бот-тывынгыр уран үүл коллективиниң концерт программазының хөй кезиин аныяктар боттары чогаадып алганнар. Ында ырлар, каттырынчыг болгаш шоодуглуг чугаалар, танцылар бар.

«Шекпээр» совхозтун Биче-Тей болгаш Дөң-Терезин салбырларының чурттакчы чонунуң культурлуг хандырылгазы сөөлгү үеде әлээн әкижээн. Биче-Тей көдәә клувунга чеди кижи составтыг лекторлар бөлүүн тургускан. Олар партиянын XXII съездизиниң шиитпирлерин амыдыралга боттандырар талазы-биле әлээн каш лекцияларны номчаан болгаш хөй санныг беседаларны кылганнар. Дөң-Терезин көдәә библиотеказы мурнакчы дуржулганы, көдәә ажыл-агый әртемниң чедиишкиннерин пропагандалаар талазы-биле солун ажылды чорудуп турар. «Мурнакчы дуржулганың булунда» мурнакчы малчыннар эштер Лопсанчап, Леонов, Блинова, Завьялова оларның бижәән брошюралары бар. Оларны хөй-хөй номчукчулар номчааннар. «Шекпээр» совхоз бо чылдың бирги кварталында күрүнеге эът садар планын 116,4 хуу күүсеткен. Ол талазы-биле совхозтуң малчыннарының чедиишкиннерин библиотекага баргаш номчуп ап болур.

Ынчалза-даа чамдык культура ажылдакчылары бодунуң ажылынга сонуургал чок, аңаа әә-харыысалга чок болуп турар. Чижәә, клуб әргелекчилери Д. Шактар, П. Көк-кыс, библиотека әргелекчилери Чыргал, Х. Сендекмаа бодунуң ажылын чүгле суурга тургаш күүседири-биле кызыгаарлаттынып, фермаларга болгаш хойжуларга барбайн турар.

Барыын-Хемчик районда көдәә ажыл-агыйнын мурнакчыларының саны чыл бүрү көвүдеп, олар күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедилер, малдың баш санын өстүрер, чер ажылын сайзырадыр дәәш чүткүлдүг ажылдап турарлар. Олар — Социалистиг Күш-ажылдың Маадыры Үрүле Кандан, «Барлык» совхозтуң саанчылары Куулар Хажыт, Хертек Александра, «Малчын» колхозтуң хойжуу Садчак Харлыг-оол болгаш өскелер-даа. Ынчалзажок оларның ажылының дуржулгазын культура албан черлери кошкак пропагандалап турар. Хөй-хөй клубтарда көдәә ажыл-агый мурнакчылары, литература болгаш уран үүлдүң ажылдакчылары-биле үжуражылышкыннар үр үеден бәәр болбайн келген.

Районнуң библиотекаларының болгаш клубтарының «хөй кезиинде хөй-ниитиниң әгеләәшкини-биле ажылдаар чорукче кичәәнгей салдынмайн турар. Районнуң Культура бажыңының, Шүй, Шекпээр көдәә клубтарның чөвүлелдери ажылдавайн турар. Районнуң культура киллизи бо чүгула ажылдарны чүге ийиги чергении кылдыр көрүп турарыл?

Чонга кино көргүзүлгезиниң ажылында четпестерни база айтыр херек. Дөң-Терек суурда киноустановка бо чылдың бирги кварталында акша чыылдазының планын чүгле 24 хуу, Бай-Талда киноустановка — 40 хуу күүсеткен. Оон түннелинде район квартал планын 91 хуу күүсеткен болгаш 1365 рубльди чедир албаан. Районга әрткен үш айларда көдәә ажыл-агый болгаш хроника-документалдыг киноларны әвәәш үндүрген. Бо четпестер чүнүн-даа мурнунда кино көргүзүлгезиниң ажылында чаа аргаларны ажыглавайн, әренгей әзуби-биле ажылдап турарын айтып турар.

Ам бо хүннерде бистиң республикада часкы хову ажылдары әгелеп, хөй-хөй колхозчулар болгаш совхозтар ажылчыннары ол чүгула кампаниядa хаара туттунган ажылдап турар. Ынчангаш районнуң культура ажылдакчылары ажыл-ишчилер ортузунга культура-массалыг ажылдарны чорудар хүләәлгелиглер. Олар болунуң ажылынга хөй-ниити активти — партия, совет ажылдакчыларын, көдәә интеллигенцияны калбаа-биле кииришкирер херек.

Н. ЧИЧИНИН,
СЭКП обкомунуң инструктору.

УТТУНГАНЫ ОЛ БЕ

(Редакцияга чагаа)

«Коммунизмче орук» колхозта партия, комсомол организацияларының органы хана солунун «Коммунист» деп чаагай-ла ат-биле адаан. Бо хана солун мурнунда чылдарда бодунуң ол бедик адын бадыткап, Өвүр районда эң эки солун диртип, хана парлалгаларының көрүлдезинге кирикеш, утка-шынарының болгаш уран кааталгазының талазы-биле мактадып, бирги черни әәлеп турган. Ийе, хана солун чүгле көрүлделарге бирги черни әәлеп турган әвес, харын ай санында доктаамал үнүп, партия, комсомол организацияларының, колхозтуң ажыл-амыдыралын эки чыртышаан, ажыл-херекке улуг дузаны чедирип турганын колхозчулар ам-дза утпаан. Солунга бижиттинген материалдар шынарлыг, шынчы болгаш дәәштиг болуп турганы-биле боттарының хана солунунуң үнүн колхозчулар дыңнаар-даа, үнеләәр-даа турганнар.

Ындыг эки ажылдыг турган хана солун сөөлгү үеде канчан бөрганыл? Оон хандыкшылгалыг эки номери үнместәәнден бәәр дыка үр апарган. «Коммунистиң» сөөлгү номери 1962 чылдың август айда-ла үнген. Оон бәәр чартык чыл ажыг үе әрткен хиреде-ле кандыг-даа хемчег алдынмайн турары мырыңай кайгамчык.

Хана солунунуң мурнунда номерлери чогуур өйүнде эки үнүп турганын бодааргa, ол солунуң эки шынарлыг, доктаамал үндүреринiң аргалары бары чугаажок. Ынчаарга солун үнмейн турарының чылдагааны чогум чүдел? Оон чылдагааны, хамыктың мурнунда-ла, ол хана солунунуң редактору эш Н. Делгеркиң чугула партийжи даалганы тооп көрбейн, хана солунунуң мобилизакчы болгаш организакчы ролүн үнелеп көрбейн турарында.

Бодунуң органы болуп турар хана солун чартык чыл иштинде чырыкче үнмейн турарын колхозта партия организациязы, оон секретары эш Кечил-оол билбейн турар деп канчап ынча дәәр боор. Оон аңгыда әрткен чылдың ноябрь айда болган парторганизацияның отчёт-сонгулдалыг хуралы хана солунунуң ажылын әкижидерин партия организациязындан негеришаан, редколлегияны эш Делгерни баштадыр чаартын соңгаан. Ол шиитпирни партия организациязы күүседип, солун үндүрбейн турар коммунист Н. Делгерни та чүге хемчег албас чүве. Азы уттундурганы ол бе?...

С. ШОЙДАК.

Сүт-хөлчүлерниң ажыл-херээ

Чөөн-Хемчик районда «Сүт-Хөл» совхозтуң ажыл-ишчилери үсть-лабинчилерниң әгелекчи саналын детки-вишаан, 100 хойдан 100 хураганны, 100 инектен 90 бызааны, бир төрүүр хавандан 16 хаван оолдарын алгаш, малдың ниити баш санын мурнукузундан өстүрер, сорулганы салган. Боттарының мурнунга мындыг сорулгаларны салбышаан, олар «Чыраа-Бажы» совхозтун ажыл-ишчилерин социалистиг чарышка кыйгырган.

Салбыр бүрүзүнде шәәр болгаш бода мал кидин оолдап турар. Бора-Тайга салбыр чоокка чедир төрәән 4030 хоюндан 4034 хураганны, 433 өшкүден 439 анайны, 142 инектен 142 бызааны менди камгалап алган. Ишкин салбырда мал оолдаашкыны база үргүлчүлеп турар. Бора-Тайга салбырның малчыннары 100 хойдан 100 хураганны алыр дәән хүләәлгени ам безин күүседир чыгаан. Мындa дөрт хойжу бригадаларның туструзунда 1000 ажыг хой төрәән, оларның хураганнары чаңгыс-даа баш хораваан. Манчүректе С. Ашактың бригадирлааны хойжу бригадада төрәән 1200 хойнуң хураганнары менди доругун турар.

Кара-Чыраада хойжулар эштер Эртине, Доржу, Бора-Тайгада Адар-оол, Шыырап, Ишкинде О. Доржу төрәән хойларындан беш-беш хураганны артыкка алган. Кадарып, кадагалаан малын хүр кыш ажырып, малдың чаш төчүн чидириг чокка камгалап ап, доруктуруп турар малчыннарны совхозтуң салбыр бүрүзүнден он-ону-биле адап болур. Ажыл-агый-ның бөгүнгү байдалы ниитизи-биле эки-даа болза, чамдык коданнарда мал оолдаашкыны хорамчалыг болуп турары четпес. Чижәә, ындыг байдал Алдан-Маадыр салбырда көскү.

Саанчыларның болгаш кадарчыларның карак-кызыл күш-ажылының түннелинде сүт саалдазы әрткен чылдың бо үези-биле деннәәрге, оон ыракта ашкан. Совхозтун саанчылары үш ай иштинде ортумаа-биле инек бүрүзүнден 250 литр сүттү саап алганнар. Ынчангаш ажыл-агый бирги кварталда сүт саалдазының планын 130 хуу күүсеткен. Күрүнеге 96 тонна сүт дужаар тургаш, ону 105,5 тонна кылдыр күүсеткен. Бора-Тайга салбырда Ак-Даш сүт-бараан фермазы бир инекке онааштыр 393 литр сүттү саап алгаш, өске фермаларны көргүзүү талазы-биле ашкан.

Совхозтун саанчылары эштер Шортак, Уйдекмаа, Карбы, Элчин, Чечекмаа, Көк, Кара-кыс, Кыр-оол олар мурнакчыларның одуруунда чоруп турар. Эзт бүдүрерин көвүдеп, ону күрүнеге дужаарының талазы-биле Бора-Тайга салбыр мурнуку одургуну әәлеп турар.

Н. ЧЫРТАКПАН.

Магазиннер, садыгжылар, оларның ажыл-ижи

(ХУУЧУЛАР ТӨЛӘӘЛЕКЧИЛЕРИНИҢ ХУРАЛДАРЫНДАН)

Чөөн-Хемчик районнуң садыгжылары әрткен чылын бараан саарылгазының планын 107,2 хуу, хөй-ниитиниң чемненилге черлериниң — 122 хуу күүсеткиргән. Кухня болгаш буфет чемнерин планда көрдүнгениндeн хөйну саткан. Ылаңгыя Ийме, Баян-Тала магазиннери, Чадаана хоорайда канцелярия бараанналры садар магазин, район магазини онза эки ажылдаанын райпо даргазы эш Калпаков бодунуң иletкелинге демдеглээн.

Партия обкомунун бешки пленумунуң доктаалын боттандырар сорулга-биле малчыннарже бараан чедирип садыглаар 25 дерги садыгларын организастаанын болгаш автолавкаларның ажылын әләән әкижиткенин хуучулар демдеглээн.

Оон-биле чергелештир садыг ажылында улуг четпестерниң барын хуралга чүве чугаалаан төләәлекчилер тодаргайы-биле илередип турганнар. Райпонун садыг килдизиниң әргелекчизи эш Кашеваров бараан хуваалдазын кылырда магазиннерде бар бараанналры, садып алыкчыларның хереглелдерин барымдаалавайн келген. Ол килдистиң товароведтери магазиннерни кезип, бараанналры шын делгәәринге, оларның өртектерин тодаргай көргүзүнге, хереглеттинип турар бараанналры садыгжыларның чогуур үезинде алырынга дузалашпайн турарлар.

Складтарда бараанналр довуракдоозунга борашкаш, шынарын чидиреге оларны хөйү-биле үндүр бижип турар чоруктуң фактылары бар. Чижәә, эрткен чылдың үшкү кварталында эш Кашеварованың складындан безин 1007 рубль өртектиг селёдка балыкты бир угда үндүр бижәән турган.

Садыг системазында ревизия, лаңгыы комиссияларының кежигүннери, хөй-ниитиниң контролёрлары-биле ажылды четпес организастап келгени дәәш райпонуң баштаар черин хуучулар төләәлекчилери шыңгыы шугумчүлеән.

Илерәән четпестерни чайладыр болгаш хуучуларның берген чагыгларын күүседир хемчегларни алырын райпонуң чаа составынга хурал дааскан.

М. ӨЛЗЕЙ.

* * *

Тес-Хем райпозунуң 30 кезек садыг черлери әрткен чылын планын ажыр күүсеткилеән. Оон садыгжы кадрларының аразында Самагалдай көдәә Советтиң депутаты Рачева, садыгжылар Древянников, Яндак-оол, Доткан-оол, Арбак, Корешникова ышкаш боттарының ай, квартал планнарын доктаамал ажыр күүседип турар мурнакчыларның көвүдәәнин төләәлекчилерниң хуралы демдеглээн.

Оон-биле кады район төвүнде өртәән чиигеткен бараанналр магазининиң әргелекчизи эш Амур, «Чодураа» колхозта аъш-чем магазининиң — Мочурга, Шара-Нуур магазининиң — Дагба олар чоннуң хереглелдерин чогуур үезинде хандырарынче кичәәнгей салбайн, шүшпеп байдал-биле ажылдааш, бараан саарылгазының планнарын ыракта-ла чедир күүсеттпәәннер.

Партия обкомунуң бешки пленумунуң малчыннарның чурталга амыдыралының байдалын әкижидер хемчегларни айыткан доктаалын амыдыралга боттандырар талазы-биле ажыл районда ам-даа четпес чоруттунуп турар. Ырак одарларда малчыннарга далган, ус, а ол ышкаш керосин чижектиг бараанналрны чедирерин ам-даа үзүктелдирип турар чоруктуң фактылары бар болган.

Райпонуң шугумунда өре-самчыгдал түүнүнүң улуг болуп турарын база оон садыг килдизиниң әргелекчизи турган Дёмьяненко, садыгжы Шадрин оларның талазындан районнуң малчыннарының чагыгларын әзүгаар келген «Волга», «Москвич» маркаларлыг автомашиналарны боттарының кара-туразы-биле саткылап алган турар чоруктарны буруу шапкаш, районнуң садыг организациязының ажылында илереттинген четпестерни дарый чайладырын хуучулар төләәлекчилери райподан шыңгыы негәән.

Ч. ЧОРБАА.

* * *

Ырак-үзак одарларда малчыннарның чугула хереглелдерин хандырар талазы-биле Эрзин сельпозунун баштаар черинiң четпес ажылын хуучуларның төләәлекчилери боттарының хуралынга база шыңгыы илереткеннер.

Бай-Дагның болгаш Нарынның ырак одарларында дыка хөй малчыннарга садыгны барык-ла чедирбейн турган. Бай-Даг, Мөрен магазиннеринге керосин, дус дәәш өске-даа бараанналр хөй удаада үзүктелип келген.

Партия обкомунуң V пленумунуң доктаалын амыдыралга боттандырар сорулга-биле чайгы үеде Төрелчи, Чинчилиг, Кара-Хөл чайлагларынга дерги садыгларын доктаамал тургузар, автолавкаларның ажылын әкижидер, ылаңгыя малчыннарга сорттуг далгандан кылган хлеб, булка кылыгларын доктаамал чедирер хемчеглерни алырын сельпога хуучуларның төләәлекчилери дааскан.

К. НУРЗАТ.

* * *

Садыгның депшилгелиг аргазын нептередир талазы-биле Улуг-Хем райпозунуң баштаар чери сөөлгү үеде чамдык ажылды кылган. Районнуң төп магазининде (әргелекчизи эш Санников) бараанналры садып алыкчылар боттары шилип алыр кылдыр таарыштыр тургускан чорук чонга таарымчалыг болгаш садыгжыларның ажылын улуу-биле чиигеткен, садып алыкчыларны ак-сеткилдиг, ниитиниң хөрөңгизин камныг көөр кылдыр чанчыктырып турар. Ол магазинниң коллективи коммунистиг күш-ажыл бригадазының бедик адын чедип алган, бараан саарылгазының планын үргүлчү ажыр күүседип турар.

Партия обкомунуң V пленумунуң шиитпирин боттандырар дәәш райпонуң баштаар чери чамдык тодаргай хемчеглерни ап чорудуп турар. Хендергеде Хөлчүк бригадазының төвүнде чаа магазинни ажыткан, Эйлиг-Хемде садыгжызы чок ларёкту база организастаан. Ыраккы одарларда малчыннарга бараанналры чедирер сорулга-биле автолавкаларның графигин бадылаан. Көдәә магазиннерниң садыгжыларын фермалар төптеринче, бригадаларже неделяның четверг хүннеринде чорударын чурумчуткан. Баян-Колдун Кара-Тал магазининиң әргелекчизи эш Кулактай малчыннарның турлагларына бараанналры чедирбишаан, оларның чагыгларын үлегерлиг күүседин турар.

Оон-биле кады чоннуң өзүп турар хереглелдерин улам-на эки хандырар талазы-биле райпонун ажылында улуг четпестер ам-даа бар. Әрткен чылын бараан саарылгазының планын үш магазиннер, Баян-Кол сельпозу чедир күүсетпәән. Кожайным, Кара-Талдың магазиннери әргелекчилерниң үргүлчү халажып турганындан дыка хөй хүннерде ажылдавайн хааглыг тургулаан чоруктарны хуучулар төләәлекчилери боттарының хуралынга демдегләәш, бо бүгү четпестерни чайладырын негәәннер.

А. ДОНГАК.

* * *

Бай-Тайга сельпозунуң ажыл-чорудулгазын хуучулар төләәлекчилери боттарының хуралынга база чугаалашкан. Сельпо әрткен чылдың бараан саарылгазының планын 100,2 хуу, хуучу кежигүннер киирип алырының — 102 хуу күүсеткен. Сельпонун Шүй магазини (әргелекчизи С. Чигжит, садыгжызы С. Серемаа) бараан саарылгазының планын 113,3 хуу күүсеткенин, а ол ышкаш Тәәли суурда үлетпүр, аъш-чем бараанналры садар магазиннериниң болгаш дежурный магазиннинiң эки түннелдерни чедип алганын хурал онзалап демдегләән.

Оон-биле кады сельпонун ажылында улуг четпестер илерәән, оон системазында 62551 рубль түннүг өресамчыгдал санаттынып турар. Шоодай саваларны чогуур үезинде дужаавааны дәәш 5800, өлүк белеткелиниң чурумун үрәәни дәәш 3894 рубль түннүг торгаалга ол база таварышкан.

Чонну хлеб кылыгдары-биле хандырар хүләәлгезин сельпо четпес күүседип келген. Ылаңгыя Тәәли суурда оон пекарнязының быжырган хлевиниң шынары дендии чавыс, ук суурда столованың ишти соок, чемнериниң ассортиментизи әвәәш болуп үргүлчүлеп келген.

Бо сельпонун даргазы К. Чамбый-оол кадрлар-биле ажылды кончуг кошкак тургускан. Оон уламындан чыл дургузунда өртектиг үүлдер харыылаар 28 кижи ажылдан халажып үнгүлеән, оларның чамдыктары хөй түннүг самчыгдалдарны кылганнар.

Сельпонун даргазы Киров Чамбый-оол удуртукчу болур үлегер-чижәә өскелерге көргүзериниң улуу, харын әзирип алгаш, садыгжы Седипти, столовая әргелекчизи Дойнурну әттеп, хулиганзыг аажы-чанын база илередип турган чорукту участоктар аайы-биле болгулаан хуралдарга хуучулар шыңгыы илереткен.

Бай-Тайга сельпозунун ажылында улуг четпестерни чайладып, ажылчы чоннарның хереглелдерин хандырарын әкижидер талазы-биле ол садыг организациязының ажылын чогуур бедик деннелге тургузарынче угланган боттуг хемчеглерни алырын респотребсоюзтун баштаар чериндeн хуучулар негәәннер.

А. КОМБУ.

ССРЭ-ниң кызыгаарын бүгү чон камгалап турар

«ССРЭ-ниң кызыгаарын бүгү чон камгалап турар» дээн бо сөстерни комсомолчу-аныяктарның апрель 14-те ажыттынган Бүгү-эвилел эстафетазының ногаан торгу вымпелинде бижип каан. Ол эстафетаны ВЛКСМ ТК-зы, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң чанында Күрүненің айыыл чок чорук Комитединиң кызыгаар шериглериниң эргелели чорудуп турар.

...Мурманск областың Никель сууру. Аңаа хүн таптыг-ла дал дүш турда Социалистиг Күш-ажылдың Маадыры дагжы Д. Тихоненко ВЛКСМ-ниң Мурманск хооркомунуң секретары В. Пильгуйга, кызыгааржылар В. Краснопеев биле Г. Баянковка, дружинник Г. Болдыревке, ВЛКСМ-ниң Печенг райкомунуң секретары Е. Деевке, кызыгааржылардың аныяк өскүүктери школачылар С. Шадевке, С. Перелечинге эстафетаны байырлалдыг байдалга хүлээдип берген. Лыжачылар ону өске кызыгаар пунктузунче алгаш чорупканнар. Апрель 15-ке чедир эстафетаның киржикчилери 400 км эрткен.

Ол-ла хүн, апрельдиң 14-те, Примор крайның Посьет суурдан база бир эстафетаны салып чоруткан, ону Ыраккы Чөөн чүктүң кызыгаар шериглериниң төлээлекчилери хүлээп алган.

Қызыгаар шериглериниң 45 чыл оюнга алдар кылдыр чорудуп турар эстафетаның киржикчилериниң совет кызыгаарларны дургаар эртер оруу узун. Ооң киржикчилери ССРЭ-ниң күрүне кызыгаарын дургаар 28 муң ажыг километрни эртер ужурлуг.

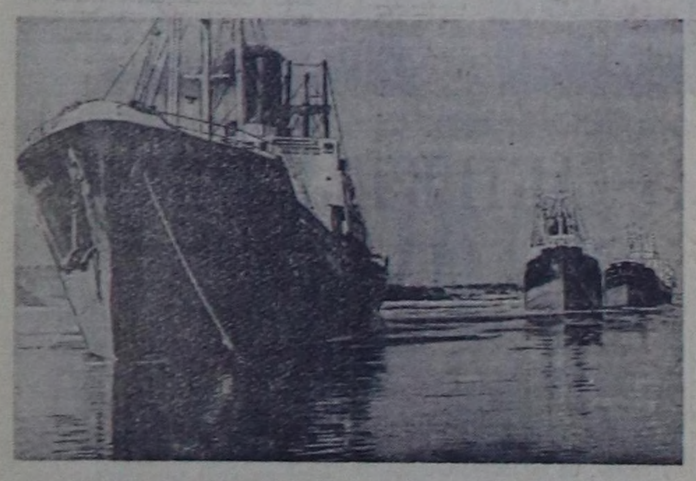

ЛИТВА ССР Клайпедтиң садыг далай портунда ыржым чорук үшкү неделяда үргүлчүлеп турар. Даштыкы садыг корабльдери анаа турар. Литваның порт ажылдакчылары ажыл соксаткан француз шахтёрларның негелдезин хандыргыжеге чедир француз судноларга хамур дашты чүдүрбес деп берген сөзүн быжыы-биле эзлеп турар.

ЧУРУКТА: даштыкы садыг судноларның Клайпед портта турары.

Фото Б. АЛЕКНАВИЧЮСТУУ. СЭТА-ның фотохрониказы.

Гуанчжоуда часкы ярмарка

ГУАНЧЖОУ. СЭТА-ның тускай корреспондентизи А. Целевиниң дамчыдып турары болза:

Апрель 15-те Гуанчжоуда часкы ярмарка — дашкаар үндүрер кыдат бараанларның делгелгези ажыттынган. Мурнуу Кыдаттың бо хоорайында каш чылдарның дургузунда чазын болгаш күзүн даштыкы садыгжылар, хөренгиттерниң төлээлекчилери кээп турар. Япониядан, Англиядан болгаш өске-даа чурттардан 1000 ажыг садыгжылар ярмаркада чедип келген. Олар барааннарбиле таныжып, чугаладжыышкынларны чорудуп, керээлерни чарып турарлар.

Жемчүж хемниң эриинден ырак эвес черде турар бажынның онгу каңдында машина тудуу, чиик, химия болгаш пөс-таавы үлетпүрүнүң продукциязын, янзы-бүрү чиг-эт болгаш аъш-чем бараанларын делгээн. Даш, ыяш, сөөктен үве кылыр сураглыг кыдат мастерлерниң чаңчыл болган чурулга кылыгларын делгелгениң павильоннарында калбаа-биле делген салган.

КҮР-нуң даштыкы садыг организациялары бараанларның 20.000 ажыг хевирлерин садып алырын даштыкы садыгжыларга санаалдап турар. Ол бараанларның аразында чонар, фрезер болгаш токарь станоктар, пөс-таавы үлетпүрүнге хереглээр машиналар, дизельдер болгаш электри моторлар бар.

Гуанчжоуда ярмарка бир айның дургузунда ажык турар.

Тура халыкчыларның чазаан тургусканы

ПАРИЖ. (СЭТА). Португалияның колониалисчи тергиидээшкининдеи Тимор ортулуктуң чөөн кезээн хостаар дээш демиселчилер Тиморнуң каттышкан республиказының чазаан тургускан.

Франс Пресс агентиледдиң корреспондентизиниң Джакартадан дыңнатканы-биле алырга, чазактың баштыны республиканың президентизи А. Мао Клао болуп турар.

Ол чазактың парлап үндүрген медегделинде ол чазакты хүлээп көөр дугайында дилегни бүгү чурттарның чазактарына киирген.

Тимор ортулук Индий архипелагтың ортулуктарынга хамааржып турар. Ортулуктуң барыын талазы тускай догуннаан Индонезия Республиканың чагыргазында туруп турар.

Шыңгыы сагындырыг

ЛОНДОН. (СЭТА). Суг ишти-биле чоруур «Трештер» деп америк атомнуг хемениң сугга дүжүп үрелгени болза «Поларис» деп ракеталар-биле чепсегленген суг ишти-биле чоруур хемелерни чепсегленишкининге киирерин планнап турар англи чазапка шыңгыы сагындырыг болур ужурлуг деп «Дейли уоркер» солун бижээн.

«Поларис» деп ракеталар-биле чепсегленген суг ишти-биле чоруур хемелер бүгү өзал-өндактыг таварыгалардан магадылаттынган дээр чергези-биле чазак санап турар деп солун үргүлчүлеп бижээн. «Трештерниң» мунгаранчыг хуу-салымы ол «саналгаларының» бүрүн барымдаа чогун, хоозунун көргүзүп турар.

КОМСОМОЛЧУ-АНЫЯКТАРНЫҢ БҮГҮ-ЭВИЛЕЛ ЭСТАФЕТАЗЫ

★ ☆ ★

АКЫ-ДУҢМА КОМПАРТИЯЛАРДА

★ ☆ ★

АКШ-тың ап эгелээн далаштыг хемчеглери

СЪЕЗД ДООЗУЛГАН

ЛОНДОН. (СЭТА). Великобританияның Коммунистиг партиязының XXVIII съездизи ажылын апрель 15-те дооскан.

«Англияның келир үези» деп политиктиг резолюцияны, профэвилел шимчээшкининиң дугайында болгаш чамдык өске-даа резолюцияларны бодунуң түннел хуралынга съезд хүлээп алган.

Партияның күүсекчи комитединиң чаа составын соңгуур талазы-биле бадылаашкыннарның түннелдерин съездиге чарлап дыңнаткан. Джон Голлан, Джордж Мэтьюз, Джон Кэмпелл, Палм Датт, Уильям Александер, Нора Джеффри болгаш өскедаа — шуптузу 42 кижини күүскомнуң составынга сонгаан.

Чаа сонгуттурган күүскомнуң составын чарлаан соонда партияның чингине секретары Джон Голланның дыңнатканы: Уильям Галлахер ам 81 харлыг болгаш кырый берген ужурунда ооң кандидатуразын күүскомн кежигүнүнге киирери-биле деп-шитпезин ооң боду дилээн.

Бодунуң бүгү амыдыралын күш-ажылчы чоннуң эрге-ажыы дээш бергени-биле холбаштыр англи коммунистернин болгаш бүгү ажылчын аңгының четтиргенин англи болгаш делегейниң ажылчын шимчээшкининиң хоочун ажылдакчызы. Англияның хоочун коммунизи Галлахерге Джон Голлан илергейлээн. Галлахер болза бөлүүн ажылчындан коммунистиг партияның удуртукчу ажылдакчызынга чедир орукту — демиселдиң алдарлыг болгаш берге оруун эрткен болгаш каш удаа хоругдалга база кириг чораан кижи дээрзин Голлан демдеглээн. Октябрьның социалистиг Улуг революциязынга эне баштай байыр чедирип турганнарның бирээзи Галлахер турган.

Күүскомнуң хүндүлүг кежигүнү кылдыр Уильям Галлахерни бүгү назынында соңгуурун съездите Голлан саналдаан.

Ол саналды съездиниң делегаттары диңмиттиг адыш часкаашкыныбиле чүүлдүг деп көргеннер. Ооң соонда Уильям Галлахер сеткил хайнышкынныг үве чугаалаан. Великобританияның Коммунистиг партиязының хүрээлениң улам ынай быжыглаары болгаш калбартыры дээш калбак, чүткүлдүг кампанияның бо XXVIII съезд эгези болзун деп күзелди ол илереткен.

Фин коммунистерниң съездизи доозулган

ХЕЛЬСИНКИ. (СЭТА). Финляндияның Коммунистиг партиязының XIII съездизи бодунуң ажыдын апрель 15-те дооскан.

«Коммунистиг партияның чоокку сорулгалары» деп ниити резолюцияны болгаш «Демократияны камгалаар база калбартыр дугайында» резолюцияны, фин улуска үгүулганы съезд бир үн-биле хүлээп алган.

Съездиниң хуралдарының чапсарларының үезинде чаа сонгуттурган Төп Комитеттин Пленумун чыып, аңаа организастыг айтырыгларны чугаалажып көрген. Партияның чингине секретарынга Вилле Пессини пленум сонгаан. Партияның даргазынга Айво Аалтоненни, оралакчы даргазынга — Ойва Лехтонну сонгаан.

Индияның компартиязының төп күүскомунда

ДЕЛИ. (СЭТА). Индияның компартиязының Төп күүскомунуң апрель 11-де ажыттынган сессиязы апрельдиң 14-те доозулган, аңаа иштики болгаш даштыкы байдалдың чамдык айтырыгларын чугаалажып көрген.

Хоругдалда чыткылап турар индий коммунистерни болгаш чурттун профэвилел база хөй-ниити ажылдакчыларын доп-дораан хостап үндүрерин Индияның компартиязының Төп күүскому негээн. «Индияны камгалаар дугайында хоойлуга» үндезилээш, Индияның компартиязының Төп Чөвүлелиниң 30 кежигүнери, парламент депутаттары 10 коммунистер болгаш штаттарның хоойлужудулга хуралдарының чамдык кежигүннери амга чедир хоругдалда чытпышаннар дээрзин бо айтырыг талазы-биле хүлээп алдынган резолюцияда чугаалап турар.

Хулиан Гримауну хостаар!

ПАРИЖ. (СЭТА). «Хулиан Гримауну хостаар! Үүлгедиг болу бээрин бүгү-ле аргалар-биле мооңдактаар! Өлүм чок болзун!» деп мындыг кыйгырыгны Испанияның Коммунистиг партиязының Мадрид комитеди испан улуска болгаш делегейнин хөй-ниитизинге үндүрген.

1962 чылдың ноябрь 8-те Гримауну кара фондулгаан үндүр октап, ындыг янзы-биле ону өлүрерин оралдажып турганынга безин Франконуң чазаа хамаан-дыр. Шериг трибуналының «шииткел доктаалынга үндезилээш» ону өлүрер деп Франко шиитпирлээн-дир, ол трибуналдың бажында полковник Эймар ышкаш, ындыг чоннуң ханыга быжчашкан өлүрүкчү туруп турар болгай. Белеткеп турар үүлгедиг дээш, Франко, Алонсо Вега (иштики херектер министри) болгаш Эймар олар бүгү харыысалганы хүлээр апаарлар, ынчалза-даа бис тиилелгени чедип алыр бис деп, Испанияның Коммунистиг партиязының Мадрид комитединиң медеглелинде чугаалаан.

Мадридче, Парижде испан элчин черинче бо хүннерде чүс-чүс телеграммалар чоруттунуп турар. Олар шуптузу килен-биле сиңниккен, испан патриотка дирегдип келген өлүмүг кыжаныгны чайладыры оларда негеп турар.

Бойдус камгалалынга хөй-ниитиниң киржилгези

Тыва АССР-ниң аңыыр-тывыш ажыл-агый эргелелиниң болгаш балык камгалалының күрүне инспекциязының ажылдакчыларының каттышкан чөвүлел хуралы Қызылга болуп эрткен. Хуралдың киржикчилери егерь болгаш инспектор албанының түңнели болгаш 1963 чылда сорулгаларының дугайында аңыыр-тывыш ажыл-агый эргелелиниң улуг инспектору эш Атутовтуң болгаш балык камгалалының инспектору эш Селиниң илеткелдерин чугаалашкаш, бойдустуң байлактарын камгалаар талазы-биле эткен чылын чамдык ажылдарының кылдыгының демдеглээн.

Үстүнде организацияларның ажылдакчылары бойдус камгалалының дугайында хоойлуну, Тыва АССР-де аңыырының болгаш балык тударының дүрүмнерин чон ортузунга тайылбырлаар ажылды эдээн калбарткан. Егерьлер болгаш инспекторлар ниитизи-биле ажылчы чоннарның 140 хире хуралдарын чыылдырып, 1020 ажыг беседаларны чоруткан болгаш республика солуннарынга 80 ажыг үүлдерни бижип чыыткының түңнелинде аңнаарының болгаш балык тударының культуразы эдээн бедээн, аңыыр чурумун үрээрлериниң саны мурнуудаазындан өскөжеп турар.

Бистин эдээн хөй егерьлеривис болгаш инспекторларывыс дуюглуг аңнар эъди, өлүк болгаш балык белеткээр ажылдарга боттуг киришкеннер. Егерьлер, инспекторлар участоктарынга оларның удуртулгазыбиле организастаттынылаан бригадалар 13,5 муң рубль түңнүг өлүктү, 18 тонна аң эъдин болгаш 350 тонна балыкты белеткел организацияларыга киирип берген. Балык камгалалының күрүне инспекциязы балыктыг хөлдериниң паспортизациязын чоруткан, Бии-Хемниң болгаш Каа-Хемниң балыктарының шынарын шинчилээр талазы-биле эдээн ажылдарны база боттандырган.

Ооң-биле кады күрүненің аң-өлүк болгаш балык фондуларының камгалалында улуг четпестер бар болган. Аңнырының болгаш балык тударының чурумнарын үрээрлерге удур демиселди чорударда милиция, прокуратура органнары-биле, арга-ыяш камгалалының болгаш хөй-ниитиниң организациялары-биле егерьлериниң, инспекторларының харылзаазы кошкак болуп турар.

Аңнырыр-тывыш ажыл-агый эргелелиниң удуртулгазының четпезинден республиканың аңчылар ниитилели бодунуң дорт сорулгазын күүсетпейи, аңчыларның район ниитилелдериниң, кудуку коллективтериниң ажылын боттуг удуртпайн турарын хурал демдеглээн.

Чөвүлел хуралга егерьлер болгаш инструкторлар чүве чугаалааш, республиканың аң-өлүк болгаш балык фондуларының ажыглалында четпестерни тодаргай фактылар-биле илереткеннер.

Барыын-Хемчик райондан келген егерь эш Ямбиль аңнаыр чурумун үрээн кижилерге удур демиселге районнуң чамдык удуртукчуларының дузалашпайн турарын, ылаңгыя чөпшээрел чокка сыын өлүрген Кара-оол дээрзиниң дугайында херекти истээринден милиция ажылдакчызы эш Мыкылайның ойталаанын четпес деп шүгүмчүлээн.

Аңнаыр участоктары тус-тус аңнаыр ажыл-агыйларынга, бригадаларга быжыглаваанындан чайгы үеде аңнаыр чурумун үрээрлерге удур демиселге бергедээшкиниериниң болдунуп турарын Каа-Хемден келген егерь эш Тюнин демдеглээн.

Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң даргазының бирги оралакчызы болгаш республиканың көдээ ажыл-агый продуктуларының бүдүрүлге болгаш белеткелдер министри эш Соколов чөвүлел хуралга үве чугаалааш, респотребсоюзтуң белеткел организацияларындан балык тудар ажылды чугулага көрбейн, тутканы балыын өйүн эрттир ажыдыр дузааш, үреп турар чорукту база балык камгалалының инспекторларының талазындан балыкчылар бригадаларын организастаарынга боттуг киришпейн турарын шүгүмчүлээн.

Бойдусту болгаш ооң байлактарын камгалаарынче ажылчы чоннарны кыйгырып турар чарлалдарны егерь участоктарынга хөй-биле делген, чон ортузунга тайылбыр массалыг ажылды калбартыр, егерь болгаш инспектор албанынга хөй-ниитичи активчилерни калбаа-биле киириштирер талазы-биле егерьлериниң болгаш инспекторларының сорулгазын оратор тодаргай айыткан.

— Бойдустуң курлавырларын камгалаарының чугулазын чамдык ажылагый удуртукчулары үнелеп көрбейн турарлар. Қызын Сүт-Хөлдүң Көжээ, Тожунуң Тос-Булук, Севи деп черлериниде сыын, мыйгактар фермаже кирип, сараат сигеннерни чип турар апаарга оларны чаңчыктырарынче, азырап чемгереринче сагыш салырының улуу, харын боолап өлүрерин ажыл-агый удуртукчулары дужаап турган үүл бар — деп ол чугаалаан.

Красноярскиниң алгы-кеш болгаш өлүк белеткелдериниң талазы-биле шинчилел черинің төлээзи эш Никифоров чөвүлел хуралга сөс алган.

— Аңнаыр-тывыш ажыл-агый эргелелиниң шугуму-биле тайгаларже эдээн хөй санныг ондатралары болгаш өске-даа үнелиг аңнарны сөөлгу чылдарда эккеп салгылаан болгай. Ынчалза-даа оларны кым-даа хайгаарап көрбээнн четпес-тир. Балгазының аңын камгалап каан участогунда кандыг аңнарның өзүп турары база хайгааратты нмаан, ында чүгле эликтер хөй-биле өскен дижип, чурттакчылар чугаалажып турарлар. Мен бодап көөрүмге, республикада аң-өлүк үүлдериниң курлавырларын илередип, оларны бодамчалыг өстүреринче кичээнгейни угландырары эргежок чугула — деп ол чугаалаан.

Бойдустуң байлактарының камгалалының талазында илереттинген четпестерни чайладыр болгаш егерь, инспектор албанының ажылын экижидер, ылаңгыя ол ажылга хөй-ниитиниң калбак киржилгезин хандыдар хемчеглерни айыткан дөстаалды хуралдың киржикчилери хүлээп алган.

Бонн ядролуг шыгжамырларже харамдыгып турар

Март 6-нын эртенинде Боннуң камгалал министерствозунга, Герман Федеративтиг Республиканың тугу-биле кожа америк тук кырында хадып турар Эрмекейль казармазының чанынга кара-кара автомобильдер кээп тургулапкан. Кино тыттырар аппараттар-даа, репортёрлар-даа көзүлбес. Таңныылдар тургулаан. ГФР-ниң камгалал министри фон Хассельге болгаш статс-секретарь Хопфка үдеткен хүндүлүг аалчылар дүрген мендилешкеш, бажыңче кирип турган.

«НАТО-нуң хөй талалыг ядролуг күштерин» тургузарының планын саналдаары-биле азы дорту-биле чугаалаарга, боттарының эвилелчилерин ыдалаары-биле АКШ-тың президентизиниң Барыын Европада келген тускай төлээзи Ливингстон Мэрчент-биле чугаалажыышкын ынчаар эгелээн. Ол планның кол сорулгазы, Соңгу Атлантиканың сандарап турар дайынзырак блогун катап тургузары болур деп «Нью-Йорк таймс» солун демдеглээн.

Ооң кол чылдагааны чүл дизе, Барыын Европаның кол-кол чурттары боттарының экономиказының чамдык түр кедүрлүүшкүннеринге база Европа ниитилели деп эвилелге даяныр алгаш, делегейниң капиталистиг рыногунга АКШ-тың кол адаанжыкчылары болуп, харын-даа мырыңай аңаа чагыртпазының оруунче шургуп турар болу бергенинде болур. Вашингтонуң Соңгу Атлантика талазыбиле эвилелчилери атомнуг чепсекти оларга бээрин АКШ-тан негеп турарлар. Ынчалза-даа НАТО-га ядролуг чепсек талазы-биле бодунуң хөй үлүүн оскунары, Каттышкан Штаттарның Барыын Европага тергиидекчи чоруун чидирери ол деп үвени далай ындының чагырыкчылары билип турарлар.

Ынчангаш Каттышкан Штаттар далаштыг хемчеглерни ап эгелээннер. НАТО-нуң иштинге «хөй талалыг ядролуг күштерни» организастаарының планы, авторларның бодалын ёзугаар алырга, эвилелчилерни «атомнуг эштежилге» деп ооңуктурар сорулгалыг. НАТО-га киржип турар чурттарны ол күштерге киржирин саналдавышаан, хөй түңнүг акша-хөренгини салырын АКШ олардан негеп турар. Ынчалза-даа АКШ ядролуг чепсектиң шыгжамырының дүлгүүрүн холдан салырын бодавайн турар.

Вашингтоннуң ол чаа планын херек кырында боттандырарының бирги базымы—Кеннеди биле Макмилланның Багам ортулуктарынга чөвүлежиишкини болур. «Поларис» деп америк ракеталар-биле чепсегленген бодунуң суг адаанның флодун тургузарын Англиядан ол чөвүлежиишкинге негээн. («Поларис» ракеталарны туда садып алыры билдингир). Каттышкан Штаттар ол флотту НАТО-нуң ядролуг күштериниң составынче киирерин аазап турар. Ооң соонда Италияда болгаш Турцияда «Юпитер» ракеталар-биле чепсегленген базаларны чок кылгаш, ооң орнунга «Поларис» ракеталар-биле чепсегленген аңаа каш атомнуг хемелерни ол чурттарның эриктеринче чорударын Вашингтон чарлаан.

АКШ-тың ол базымнарын Европада ооң эвилелчи чурттарының хөй кезии хөөн чогу-биле ужурашкан. Далай ындының монополистери акшададывырны дораан төлөөрин негээш, суг адаанның флодун тургузар талазы-биле дузаны каш чыл соңгаар көргүзерин аазап турар. Америк чазактың чаа планын Парижте ниитизибиле дадагалзап көрген. НАТО-нуң чаңгыс эвинде ханы сандараашкын ынчаар үнүп келген.

«Ниити рынокче» Англияны киирериңге де Голльдуң шиитпирлиг удурланыышкыны болгаш Франция биле Герман Федеративтиг Республиканың аразында шериг эвилелин чарганы Атлантика блогунда АКШ-тың туружун баксыраткан. Барыын Европага тергиидекчи чорукту чедип алырын келир үеде атомнуг «согуушкуннуң күжүнде» кылдыр көрүп турар Францияның дошкун президентизи-биле Каттышкан Штаттарның чазааның аразында шыңгыы чөрүлдээлерни ажыглаар арганы Бонн ынчаар алган.

Ынчап баарга, АКШ Атлантика эвилелинде сандараашкынны далаштыы-биле эдерин шиитпирлээн. Ынчангаш бо чылдың февральдың 27-де НАТО-нуң доктаамал чөвүлелинде Вашингтоннуң төлөөзи «хөй талалыг ядролуг күштү» тургузарының америк, ам тодаргай билдинип келгени-биле америк—барыын герман планны чугаалажырын сүмелээн.

Ол планны ёзугаар ядролуг күштүң кол өзөө «Поларис» ракеталыг суг адаанның хемелери эвес, а суг кырының чаартынган азы чаа тургустунган «Поларис» ракеталарлыг корабльдери болур. Сураглыг америк хайгааракчы Дж. Олсоптуң айытканы болза, ол чазалганы ГФР-ниң камгалал министри фон Хассель Вашингтонга болган чугаалажыышкыннар үезинде кылган. Чер ортузунуң далайында болгаш Чөөн Атлантикада доктаамал чорун турар үш муң садыг судноларының аразынга чорун чорда таныттынары берге болзун дээш, ол корабльдериниң даштыкы хевирин садыг судноларынга дөмейлештир тургузарын көрүп турар» («Нью-йорк таймс»).

Ындыг вариант Боннуң чазаанга эң-не таарымчалыг бооп турар. Чүге дээрге барыын талакы парлалганың дыңнатканын ёзугаар алырга, суг адаанның хемелериниң орнунга суг кырының ракеталыг хемелерин ажыглаары акша-хөренги болгаш үе талазы-биле үженден бежен хуу чедир камналганы бээр болгаш Барыын Германияның дайын кыпсыкчыларының холунга ядролуг чепсек киреринің үези чоокшулаар. Парлалганың бижээнин ёзугаар алырга, ракеталыг корабльдериниң командаларын суг адаанның атомнуг хемелериниң командалары ышкаш 25 кижи чедирер болгаш олар НАТО-нуң киржикчилери чурттарның төлөөлекчилериниден тургустунарын планнап турар.

«Поларис» ракеталарны ажыглаарының дугайында шиитпирни кым бээрил,— деп айтырыг амдызында шиитпирлеттинмейн арткан. Вашингтон ядролуг чепсектиң кнопказынын салдынар хөңнү чок болганындан дөрт-беш чурттарның төлөөлеринден тургустунган (Барыын Германияны киирбишаан) «чаңгыс ай принцип-биле» ажылдаар бичии күүсекчи комитетти тургузарын саналдаан.

Америк чаа план-биле капсырлашкан эң-не берге айтырыгларның бирээзи болза, келир үениң чарыгдалдарының айтырыы болур. Шериг сорулгаларынга аажок хөй бюджетти чарыгдап турар Каттышкан Штаттар чепсеглээшкинниң оон ынай негеттинип турар аңаа хевирлеринге чаа чарыгдалга күш четпес болу берген. Ынчангаш Каттышкан Штаттар «хөй таланың ядролуг күштерин» тургузарының чарыгдалдарының улуг кезиин бодунуң европейжи эвилелчилеринге төлеттирер дээш бүгү күжүн салып турар.

Эвилелчилер америк чаа планны принцип ёзугаар үүлдүгзүнүн көрзе-даа, чарыгдал дугайында чугаалар үнген дораан-на, оларның бедик көдүрүүшкүнү өжүп баткан. Бонн дээрге өске херек-тир. «Барыын Германияның туружу онза таарымчалыг турган» деп «Нью-Йорк таймс» солун демдеглээн.

ГФР хөй талалыг ядролуг күштү тургузар планны бир дугаарындала деткээн болгай, ынчангаш ында кижи кайгаар элдептиг үве чок. Бонн милитаристер бодунуң эвилелчилери-биле «ядролуг деннелди» чедип алыр дээш бүгү-ле ядролуг чепсекке хамаарышкан кандыг-даа планбиле эптежирлер дээрзин америк журналист Дон Кук шыннары-биле бижээн.

Америк дайынзырактарның болгаш Барыын Германияның милитаристериниң сагыш-сеткил талазыбиле төрелдешкээ база АКШ биле Францияның аразында ширин чөрүлдээлер бодунуң «үре-түңнелин» берип турар. Каттышкан Штаттарның эң-не бүзүрелдиг болгаш бердинген өөнүү—Бонн болур деп үвени Вашингтон билип турар (ядролуг чепсекти төлээр талазы-биле).

Ынчангаш Барыын Германияның «хөй талалыг ядролуг күштерге» киржириниң дугайында айтырыгны АКШ принцип ёзугаар шиитпирлеп каан. Боннга болган чугаалажыышкыннарга чогум үүү болганыл дээрге, ядролуг мажыны кым базар эргелигил база америк планны боттандырарының кол чарыгдалдарын кым төлөөрил деп айтырыгларны чугаалашканы болур.

Ядролуг чепсекти ажыглаарының дугайында шиитпирни хоругдаар эргени Каттышкан Штаттарның бодунга артырып алганы Боннга көзүлдүр-ле таарымча чок болган. Фон Хассель үвени «бодунуу»-биле өөренип көргеш база контроль комитединге кол черни эәлээр дээш, ядролуг чепсекти ажыглаар эргеден ойталаарын саналдаан. Ам эвес-даа бол, соонда барып ол айтырыгга Вашингтон дүжүп бээр, Федеративтиг Республиканың милитаристери боттарының күзээнин ёзугаар кайы-даа үеде атомнуг бомбаны ажыглаар арганы алырлар деп үвени олар билип турарлар.

Саң-хөө талазы-биле Боннга кандыг-даа шиитпирлиг удурланыышкын болбаан. Фон Хассель пресс-конференцияга үве чугаалап турган, чаа планны 10 чыл иштинде боттандырарынга 5 миллиард доллар чарыгдаттынар деп чарлаан. «Штутгартер цейтунг» солуннуң бижээни-биле алырга, ол чарыгдалдың чартык хирези Боннуң үлүүнге дүжер. «Ол өртекти бистің үндүрүг төлекчилеривис төлөөр апаар»—деп «Генераль-анцейгер» бижээн.

«Хөй талалыг ядролуг күштерни» тургузарының планын америк конгресске болгаш чазакка бадыладыр, база май 21-де Оттавага ажыттынар НАТО чөвүлелиниң сессиязынга чугаалажып көөр ужурлуг. Бир эвес Каттышкан Штаттарның чагырыкчы бөлүктери Соңгу Атлантика блогун болгаш боттарының аңаа тергиидекчи чоруун камгалаар сорулга-биле Бонн милитаристериниң холунга массалыг узуткаашкынның чепсээн берштер болза, Барыын Европада эне агрессчи болган реваншисчи ол дайынныарны кандыг-даа хоругдаашкын, кандыг-даа контроль, өлүмнүг, кемниг херектерден чайладып шыдавас.

Герман милитаризм каш удаа хоозуралдыг дайынныарны үндүрүп, он-он миллион кижилерни мунгаралхилинчектиг, аш-түренги чорукка чедирген деп үвени төөгү өөредип турар.

Ынчалза-даа, бир эвес олар холунда кирген чепсекти ажыглап алгаш, медерелин оскупуп, Совет Эвилелинге азы кайы-бир социалистиг чуртка согуушкун таварыштырарын оралдажыр болза, ол-ла дораан харыы согугну алыр. «дайынның баштайгы шактарында-ла агрессорларны өртендир берштер күш бисте үгле четчир эвес, харын-даа артыкшыдыг» — деп, Совет Эвилелиниң Маршалы Р. Я. Малиновский медеглээн.

Ю. ЯХОНТОВ.

Редактор Д. Б. БАЙЫР-ООЛ.

КИНОТЕАТРЛАРГА

АПРЕЛЬ 18-ТЕ

«НАЙЫРАЛ»: «Оолдар» 10, 12, «Субботада танцы» 2, 4, 6, 8, 10 шактарда.

«ВОСТОК»: «Шипканың маадырлары» 11.15, «Үшкү тайм» (делгем экранныг) 3.15, 5.15, 7.15, 9.15 шактарда.

«КАА-ХЕМ»: Мультипликациялар 10, «Симлеге ынакшыл» (1-ги сериязы) 11.15, 1.15, 3.15, 5.15, 7.15, 9.15 шактарда.

«ЕНИСЕЙ»: Мультипликациялар 10, «Капитан Дабач» 2.30, «Симлеге ынакшыл» (1-ги сериязы) 4.30, 6.30, 8.30 шактарда.

РЕСПУБЛИКАНЫҢ ХӨГЖҮМ-ШИИ ТЕАТРЫНГА

Апрельдиң 19—20—21 хүннеринде

Д. Медведенконуң

„ОРУКТА ДАШ“

деп шиизи болур.

Шии хүндүскүнүң 12 шакта, кежээ 7 шакта эгелээр. Касса хүннүң-не эртенгиниң 10 шактан эгелеп ажылдаар. Коллективтиг чагыгларны хүлээп ап турар.

ДИРЕКЦИЯ.

КҮРҮНЕНИҢ КЫЗЫЛДА БАШКЫ ИНСТИТУДУНУҢ БОТ-ӨӨРЕДИЛГЕ САЛБЫРЫ

Биология болгаш көдээ ажыл-агый үндезиннериниң факультединиң 1-ги курузунга студентилер хүлээп алырын чарлап тур.

ӨӨРЕНИРИНИҢ ХУУСААЗЫ 6 ЧЫЛ

Киреринің экзаменнерин 1963 чылдың июнь 5-тен 15-ке чедир физикага, химияга, литературага (сочинение) дужаар.

Бо факультетке өөренир күзелдиглер институттуң ректорунуң адының кырынга биллириишкинин мооң адаанда капсырылдаарбиле кады киирер: аттестат, азы ортумак өөредилге дугайында диплом (болу-биле), автобиография, ажылдап турар черинден характеристика, күш-ажыл дептериниң хоолгазы, чурттап турар черинден шынзылга, кадының дугайында эмчи шынзылгазы, 4 фото-чурук (3×4 см хемчэлдиг).

ИНСТИТУТТУҢ РЕКТОРАДЫ.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Қызыл, Шетинкин-Кравченко кудумчузу бажын № 3. ТЕЛЕФОННАРЫ: редакторнуң 24-63, редакторнуң оралакчызының 35-24, пропаганда киллизинин 23—54, харыысалгалыг секретарының болгаш харыысалгалыг дежурвыйның 23-35, көдээ ажыл-агый киллизинин 25-38, партийжи амыдырал киллизинин 37-13, иштики информация киллизинин 20-60, чагаа болгаш совет тургузуг киллистериниң 21-27, үлетпүр болгаш транспорт база культура амыдырал киллистериниң 22-64, бухгалтериялың 31-75, корректорларның 21-47. Солун келбейн барганда 32-75 телефонче долгаар.

ТС—00141. Чагыг № 121. Культура министерствозунуң типографиязы